

UCHWAŁA NR XXX/281/2021
RADY POWIATU KARTUSKIEGO

z dnia 30 kwietnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie kartuskim na lata 2021-2027.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920), w związku z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 i 2369),

Rada Powiatu Kartuskiego
na wniosek Zarządu Powiatu Kartuskiego
uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie kartuskim na lata 2021-2027**, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kartuskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

/-/Mieczysław Woźniak

UZASADNIENIE

projektu uchwały Rady Powiatu Kartuskiego w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie kartuskim na lata 2021-2027.

Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Dokument ten na lata 2021-2027 został opracowany przez powołany Zarządzeniem Starosty Kartuskiego zespół roboczy, który w trakcie prac wypracował projekt zakładający najważniejsze cele i zadania stojące przed powiatem do realizacji w okresie od 2021 do 2027 roku w zakresie polityki społecznej. Przygotowany dokument służy wskazaniu kierunków, w których powinna zmierzać polityka społeczna realizowana na terenie powiatu kartuskiego.

Zmiany społeczno-demograficzne i gospodarcze, dokonujące się we współczesnej Polsce wywołują liczne, często negatywne, konsekwencje dla wielu grup społecznych, powodując ich marginalizację i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Należą do nich m.in. osoby i rodziny, które są w obszarze zainteresowań samorządu powiatowego, tj. przede wszystkim osoby z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzież wychowująca się poza rodziną biologiczną lub wymagająca wsparcia społecznego, rodziny problemowe, w tym doświadczające przemocy, osoby uzależnione, starsze i samotne oraz w trudnej sytuacji życiowej.

Opracował:

Grzegorz Mikiciuk
Dyrektor PCPR w Kartuzach

Załącznik
do uchwały nr XXX/281/2021
Rady Powiatu Kartuskiego
z dnia 30 kwietnia 2021 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE KARTUSKIM
NA LATA 2021-2027**

**Powiat
Kartuski**

2021

Spis treści

Wykaz stosowanych skrótów	3
Wstęp	4
1. Część pierwsza Strategii – wprowadzająca.....	6
1.1. Organizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim	6
1.2. Uwarunkowania prawne i zgodność z dokumentami programowymi	7
2. Część druga Strategii – diagnostyczno-analityczna	10
2.1. Diagnoza	10
2.1.1. Ogólne informacje o Powiecie Kartuskim.....	10
2.1.2. Demografia	11
2.1.3. Rodzina i piecza zastępcza	133
2.1.4. Seniorzy.....	211
2.1.5. Niepełnosprawność	244
2.1.6. Problemy i zagrożenia społeczne; nowe zjawiska społeczne	30
2.1.7. Rynek pracy i ekonomia społeczna.....	33
2.1.8. Kadra pomocy i wsparcia	36
2.2. Analiza SWOT poszczególnych obszarów.....	388
3. Część trzecia Strategii – programowa	488
3.1. Wizja rozwoju Powiatu Kartuskiego	488
3.2. Cele strategiczne, operacyjne i zadania do realizacji	489
3.2.1. Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	500
3.2.2. Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW	522
3.2.3. Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	555
3.2.4. Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE	588
3.2.5. Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH	600
3.3. Zarządzanie realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim.....	844
3.4. Finansowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim	844
Spis tabel i wykresów	866

Wykaz stosowanych skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIK	Centrum Interwencji Kryzysowej
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KIS	Klub Integracji Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa
NK	procedura Niebieska Karta
NSP	Narodowy Spis Powszechny
ON	osoby z niepełnosprawnościami
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OREW	Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
OWES	Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej
OZPS	Ocena zasobów pomocy społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POW	placówka opiekuńczo-wychowawcza
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
RDD	Rodzinny Dom Dziecka
RZ	rodziny zastępcze
SOSW	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
SOW	system obsługi wniosków
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UTW	uniwersytet trzeciego wieku
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZOZ	zakład opieki zdrowotnej

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027 została opracowana zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Jest to dokument służący wskazaniu kierunków, w których powinna zmierzać polityka społeczna realizowana na terenie Powiatu Kartuskiego.

Zmiany społeczno-demograficzne i gospodarcze, dokonujące się we współczesnej Polsce wywołują liczne, często negatywne, konsekwencje dla wielu grup społecznych, powodując ich marginalizację i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Należą do nich m.in. osoby i rodziny, które są w obszarze zainteresowań samorządu powiatowego, tj. przede wszystkim osoby z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzież wychowująca się poza rodziną biologiczną lub wymagająca wsparcia społecznego, rodziny problemowe, w tym doświadczające przemocy, osoby uzależnione, starsze i samotne oraz w trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc adresowana do tych grup wymaga wszechstronnych, dostosowanych do ich potrzeb, działań poprzez rozwój już istniejących i nowych form wsparcia. Wprowadzaniem i rozwojem tych form wsparcia winna zajmować się dobrze przygotowana, o wysokich umiejętnościach i kwalifikacjach zawodowych, kadra służb społecznych, w tym pomocy i integracji społecznej. Opisanym zmianom podlega również Powiat Kartuski.

Przeprowadzona diagnoza pozwoliła nie tylko poznać, z jakimi problemami boryka się społeczeństwo Powiatu Kartuskiego, ale także określić, które z nich są najbardziej istotne i wymagają najszybszej interwencji ze strony instytucji publicznych. Strategia ma również na celu rozpoznanie potencjału, jakim dysponuje Powiat Kartuski – tym potencjałem są zarówno instytucje publiczne działające na polu polityki społecznej jak i pozornie tylko niezwiązane z polityką społeczną zjawiska – rozwój sektora prywatnego, a także aktywność obywatelska wyrażająca się w dużej ilości organizacji pozarządowych.

Dzięki poznaniu występujących problemów oraz możliwego do wykorzystania potencjału można było wskazać w przygotowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych cele do realizacji, które w danym momencie są najważniejsze i realne do osiągnięcia.

Do udziału w pracach nad Strategią zaproszono przedstawicieli powiatu, gmin, jednostek działających w obszarze polityki społecznej, a także sektora pozarządowego. Zarządzeniem

nr 203/2020 z dnia 24 sierpnia 2020 r. Starosta Kartuski powołał zespół do opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027.

W skład zespołu weszli:

1. **Grzegorz Mikiciuk** – dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach – Przewodniczący Zespołu,
2. **Gabriela Jóskowska** – dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chmielnie,
3. **Alicja Sadowska** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stężycy,
4. **Justyna Cichosz** – p.o. kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulęczynie,
5. **Justyna Beyer-Rosener** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żukowie,
6. **Marlena Dering** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przodkowie,
7. **Agnieszka Ulaczyk** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie,
8. **Ryszard Klajn** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierakowicach,
9. **Jan Mazur** – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kartuzach,
10. **Mariusz Florczyk** – wiceprezes Fundacji Słoneczne Wzgórze w Stężycy, kierownik WTZ w Stężycy, członek PSRdsON.
11. **Anna Kuczkowska** – Kierownik Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach,
12. **Dominika Sowa-Klejna** – kierownik Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach,
13. **Malwina Kreft** – kierownik Działu Świadczeń i Pomocy Instytucjonalnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach,
14. **Mariusz Garski** – kierownik Działu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach,
15. **Sławomir Matkowski** – kierownik WTZ w Somoninie, wiceprzewodniczący Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych,
16. **Jan Geras** – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach,
17. **Jolanta Tersa** – Dyrektor Wydziału Edukacji, Kultury i Promocji Starostwa Powiatowego w Kartuzach,
18. **Aleksandra Koziół** – Dyrektor Wydziału Zdrowia, Bezpieczeństwa i Współpracy z organizacjami pozarządowymi Starostwa Powiatowego w Kartuzach.

1. Część pierwsza Strategii – wprowadzająca

1.1. Organizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część pierwsza wprowadzająca	Zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.
Część druga diagnostyczno-analityczna	Diagnoza problemów społecznych została opracowana na podstawie danych własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach, otrzymanych ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych funkcjonujących w Powiecie oraz danych z Głównego Urzędu Statystycznego. Zawiera informacje ogólne dotyczące Powiatu Kartuskiego oraz diagnozę problemów społecznych w Powiecie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w Powiecie, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).
Część trzecia programowa	Zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej samorządu powiatowego na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania, czas realizacji oraz sposób zarządzania Strategią.

1.2. Uwarunkowania prawne i zgodność z dokumentami programowymi

Podstawy prawne Strategii

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na powiat obowiązek opracowania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia, zgodnie z ustawą, powinna zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

Zgodność z dokumentami strategicznymi

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym priorytety przyszłych działań powiatu w zakresie polityki społecznej. Ma ona również pomóc w umocowaniu prawnym konkretnych działań, ma być także istotnym ogniwem w hierarchii dokumentów strategicznych poczynając od Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030, aż do strategii gminnych, zachowując w stosunku do nich pełną kompatybilność i komplementarność.

1. Zgodność z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków, mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Cel główny realizowany jest w trzech obszarach strategicznych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie wpisuje się w cele strategiczne i kierunki w obszarze efektywności i sprawności państwa DSRK – Polska 2030, takie jak:

- 1) Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej.
- 2) Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie wpisuje się w cele szczegółowe Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, takie jak:

- 1) wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- 2) redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

3. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 stanowi załącznik do uchwały nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 r.

Cele niniejszej Strategii są spójne z celem strategicznym projektu: Otwarta wspólnota regionalna, który realizowany jest poprzez działania określone w ramach celu operacyjnego Wrażliwość społeczna:

- 1) Rozwój usług społecznych (w tym kadry i infrastruktury), w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej, przy wykorzystaniu potencjału PES i NGO, na rzecz rodzin, osób z niepełnosprawnościami, osób niesamodzielnych oraz seniorów;
- 2) Likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych w dostępie do wszystkich usług publicznych, m.in. poprzez stosowanie zasad projektowania uniwersalnego;
- 3) Aktywizacja i (re)integracja społeczna oraz zawodowa osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet, dzieci i młodzieży;
- 4) Skuteczna i trwała integracja imigrantów, w tym poprzez działania z obszaru edukacji, kultury, zdrowia i pomocy społecznej;
- 5) Realizacja programów w zakresie: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, rozwoju ekonomii społecznej,

współpracy z NGO, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;

- 6) Rozwój instytucjonalny NGO i PES ukierunkowany na: tworzenie stabilnych miejsc pracy, profesjonalizację kadry, rozwój sieci centrum organizacji pozarządowych, wzmocnienie zasobów (w tym majątkowych) i urynkowanie;
- 7) Wsparcie JST oraz NGO w tworzeniu i upowszechnianiu rozwiązań cyfrowych zwiększających świadomość obywatelską oraz partycypację społeczną;
- 8) Wdrożenie mechanizmów kompleksowego wsparcia aktywności obywatelskiej i wolontariatu oraz tworzenie trwałych platform współpracy organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami i sektorem publicznym.

4. Zgodność z dokumentami strategicznymi Powiatu Kartuskiego – Projektem aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Kartuskiego do roku 2030 wraz z Programami Operacyjnymi 2021 – 2026.

Zdrowie jest kluczowym aspektem udanego życia. Zdrowie fizyczne, psychiczne czy społeczne wpływa na możliwości rozwoju osobistego oraz życie rodzinne, ponadto umożliwia pełne uczestnictwo w przestrzeni zawodowej i międzyludzkiej. Jego stan w największym stopniu zależy od stylu życia. Właściwe zachowania żywieniowe, aktywność fizyczna, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresogennych odgrywają pryncypialną rolę w budowaniu potencjału zdrowotnego człowieka.

Opieka zintegrowana jest jedną z najistotniejszych koncepcji związanych z zarządzaniem i organizacją systemów ochrony zdrowia. Według niej podniesienie jakości i racjonalizację kosztów usług medycznych można osiągnąć przez koordynację oraz współdziałanie pomiędzy jednostkami ochrony zdrowia i opieki socjalnej. Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych w powiecie kartuskim na lata 2021-2027 jest integralną częścią Strategii Rozwoju Powiatu Kartuskiego do roku 2030.

Osiągnięcie efektywnej zintegrowanej opieki zdrowotnej i socjalnej będzie możliwe przez realizację poniższych celów.

Najistotniejszymi celami głównymi w tym zakresie są:

- 1) Rozwijanie polityki senioralnej;

- 2) Tworzenie zdrowotnych programów profilaktyki chorób i uzależnień oraz dbanie o ich efektywność;
- 3) Podniesienie jakości opieki medycznej;
- 4) Zwiększenie wiedzy dotyczącej wpływu stylu życia i warunków środowiskowych na zdrowie;
- 5) Budowanie solidarności społecznej przez promowanie rozwoju wolontariatu;
- 6) Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych;
- 7) Propagowanie polityki integracji imigrantów oraz reemigrantów;
- 8) Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie;
- 9) Wspieranie rozwoju usług społecznych skierowanych do osób w kryzysie.
- 10) Wspieranie aktywności obywatelskiej, samoorganizacji oraz systemowe wsparcie działalności organizacji pozarządowych;
- 11) Tworzenie warunków do współdziałania gmin.

2. Część druga Strategii – diagnostyczno-analityczna

2.1. Diagnoza

Diagnoza została przygotowana z wykorzystaniem dostępnych źródeł informacji, którymi były dane statystyczne pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS) dostępnych na stronie internetowej <https://bdl.stat.gov.pl/BDP/start>, informacje zbiorcze ze sprawozdań, zestawień, wnioski i rekomendacje przedstawicieli instytucji samorządowych.

2.1.1. Ogólne informacje o Powiecie Kartuskim

Powiat kartuski leży w północno-wschodniej części województwa pomorskiego. Utworzony został w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedzibą powiatu jest miasto Kartuzy.

Powiat kartuski graniczy z powiatem wejherowskim, lęborskim, bytowskim, kościerskim i gdańskim, a od wschodu z miastami Gdynią i Gdańskiem. Liczba ludności w ostatnim dniu 2019 roku wyniosła 139 397 mieszkańców, gęstość zaludnienia powiatu wynosiła 124 os./km².

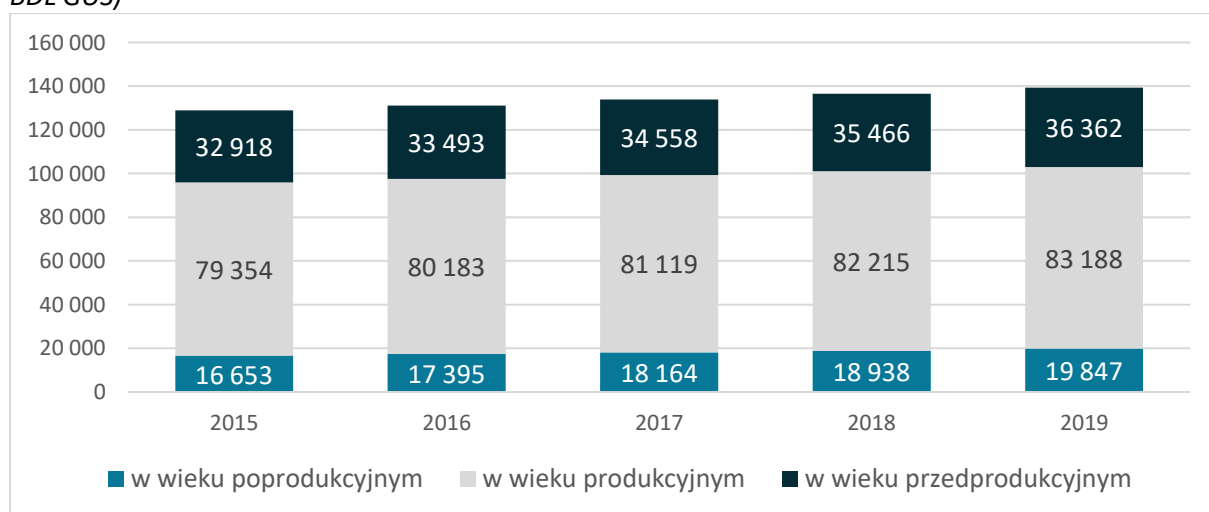
W powiecie kartuskim jest osiem gmin: Chmielno (gmina wiejska), Kartuzy (obszar miejsko-wiejska), Przdokowo (gmina wiejska), Sierakowice (gmina wiejska), Somonino (gmina wiejska), Stężycza (gmina wiejska), Sulęczyno (gmina wiejska), Żukowo (obszar miejsko-wiejska) wraz z dwoma miastami: Kartuzy i Żukowo.

2.1.2. Demografia

Opis struktury demograficznej mieszkańców Powiatu jest ważnym elementem określania i szacowania potrzeb mieszkańców i w konsekwencji wskazywania kierunków interwencji. Przedstawione dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba mieszkańców powiatu kartuskiego w latach 2015-2019 wzrosła o 8,1%, z 128 925 do 139 397 osób, co pokazuje pozytywną tendencję. Jednocześnie w strukturze mieszkańców obserwowano pozytywną zmianę – wzrosła liczba oraz odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), z 32 918 osób/25,5% do 36 362 osób/26,1%. Jednakże wzrosła także liczba i odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ oraz mężczyźni 65+) z 16 653 osób/12,9% do 19 847 osób/14,2%.

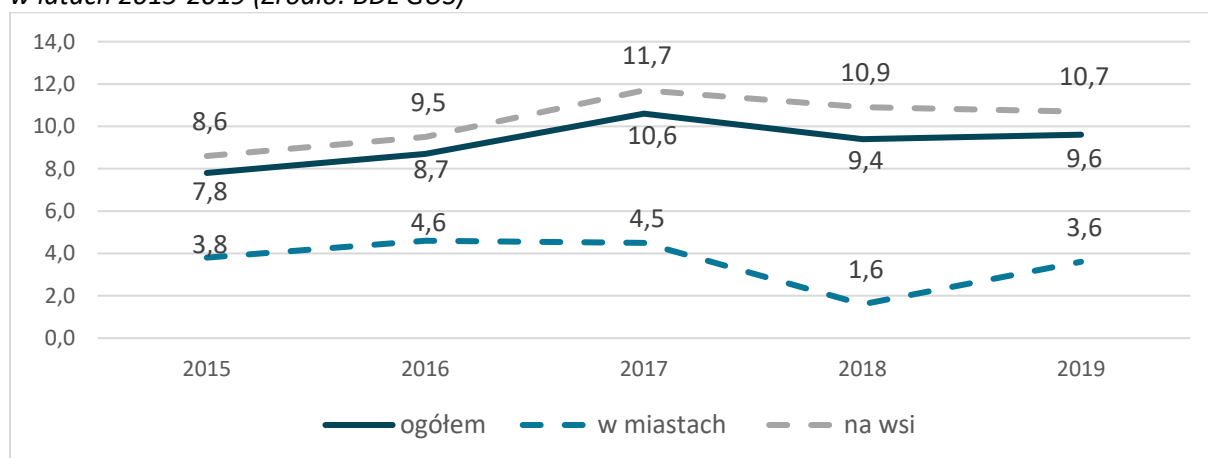
Wykres 1. Ludność powiatu kartuskiego w podziale na grupy funkcjonalne w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)

W porównaniu do większych jednostek terytorialnych sytuacja demograficzna powiatu kartuskiego jest bardzo dobra. 26,1% dzieci i młodzieży w powiecie to najwyższy odsetek na tle województwa pomorskiego (19,7%) i Polski (18,1%). Odsetek osób starszych jest najniższy w powiecie kartuskim (14,1%) w porównaniu do województwa (20,5%) i kraju (21,9%). Prognozy GUS w zakresie liczby ludności wskazują na stały wzrost liczby mieszkańców powiatu kartuskiego – w 2030 wzrost o 9,3% do 152 628 osób, w 2040 roku prognozowany wzrost o 19,1% do 166 241 mieszkańców.

Przyrost naturalny będący różnicą między urodzeniami żywymi a zgonami w przeliczeniu na 1 000 ludności jest dodatni i wskazuje na pozytywny proces. W każdym roku w latach 2015-2019 rodzi się więcej dzieci niż umiera mieszkańców powiatu, przy czym bardzo wysoki przyrost naturalny obserwowany był na terenach wiejskich. Na wzrastającą liczbę mieszkańców powiatu wpływa także dodatnie saldo migracji, czyli nadwyżka zameldowań w powiecie nad wymeldowaniami, tylko co czwarty nowy mieszkaniec gminy był w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w powiecie kartuskim w podziale na miasto i wieś w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)

Liczba małżeństw w przeliczeniu na 1 000 ludności w powiecie kartuskim wskazuje na dobry klimat do zawierania związków formalnych – w latach 2015-2019 współczynnik ten był wyższy niż w Pomorskim i Polsce (w ostatnim roku odpowiednio 5,8; 5,1; 4,8). Ponadto, liczba rozwodów w przeliczeniu na 1 000 ludności była niższa niż w województwie i kraju (w 2019 roku odpowiednio 1,0; 1,4; 1,7).

Kluczowe wyzwania:

- Kierunek zmian demograficznych w powiecie kartuskim jest regularny i korzystny. Przy stałym wzroście liczby mieszkańców, wzrasta odsetek i liczba dzieci i młodzieży. Dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji wskazuje na dobry klimat w powiecie do zamieszkania.
- Obserwowany prawie na obszarze całego kraju wzrost liczby i odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, nie jest tak zaawansowany w powiecie kartuskim. Jednakże ze względu na postępujący proces wymagane jest stałe dostosowywanie systemu do zróżnicowanych potrzeb osób starszych.

2.1.3. Rodzina i piecza zastępcza

Zapewnienie **wsparcia rodzinom doświadczającym problemów opiekuńczo-wychowawczych** jest zadaniem gminy. Socjalizacja i wychowanie w rodzinie mają ogromne znaczenie i wpływ na późniejsze fazy życia dzieci. Dzieci z rodzin wypełniających swoje funkcje prawidłowo, zapewniają dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i właściwego wypełniania ról społecznych w przyszłości. W rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych nie ma takich warunków. Celem wsparcia jest wzmocnienie umiejętności wychowawczych samych rodziców, w konsekwencji zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Jednym z działań realizowanych przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach (CIK) był program „Szansa” dla rodziców biologicznych, wobec których sąd wszczął z urzędu postępowanie ograniczenia władzy rodzicielskiej oraz dla rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Poradnictwo specjalistyczne jest niepieniężną formą pomocy dla osób i rodzin, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych bez względu na posiadany dochód. Oferowane wsparcie jest dostosowane do rodzaju problemu oraz sytuacji klienta.

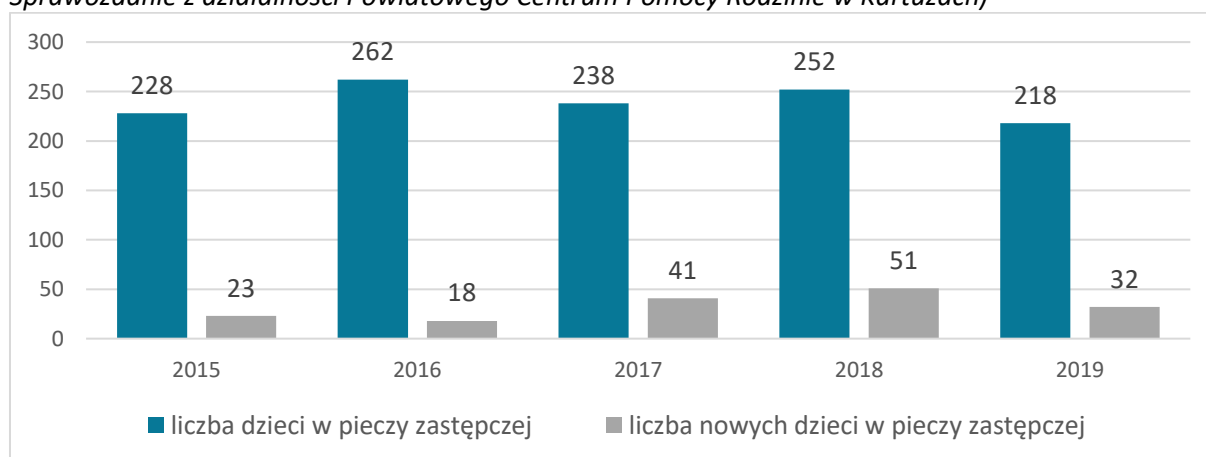
W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, w tym w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia, dzieci umieszczane są w **pieczy zastępczej**. Zapewnienie pieczy zastępczej ma charakter tymczasowy, celem pracy jest wsparcie rodziców, by umożliwić powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej. Zadaniem powiatu jest organizacja pieczy. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizuje zadania nałożone ustawą.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w dwóch formach: rodzinnej tj. w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz instytucjonalnej tj. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (POW) typu rodzinnego, socjalizacyjnego, interwencyjnego i terapeutycznego.

Liczba dzieci z terenu powiatu kartuskiego umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2015-2019 zawierała się między 218 a 262 dzieci, przy czym najniższa wartość dotyczy ostatniego roku analizy. Liczba dzieci nowo umieszczonych w pieczy również się wahała. Od 2009 roku do 2016 roku obserwowana była stała tendencja spadkowa w liczbie nowych dzieci w pieczy, osiągając w 2016 roku wartość 18 dzieci. Kolejne lata pokazują znaczne wzrosty – w 2018 roku w pieczy umieszczono prawie 3 razy więcej dzieci tj. 51. W 2019 roku 32 dzieci zostało umieszczonych w pieczy, podczas gdy odeszło z pieczy 39 dzieci – 11 powróciło do rodziny biologicznej, 3 dzieci trafiło do adopcji a 25 usamodzielniało się. Wskazuje to, że większość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej pozostaje w nim do 18. roku życia i opuszcza w momencie usamodzielnienia.

Wykres 3. Liczba dzieci ogółem i nowych dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej w sytuacji niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców lub opiekunów. Pomimo występowania więcej niż jednego problemu w rodzinie, w statystykach wskazywany jest jeden wiodący powód. W Powiecie

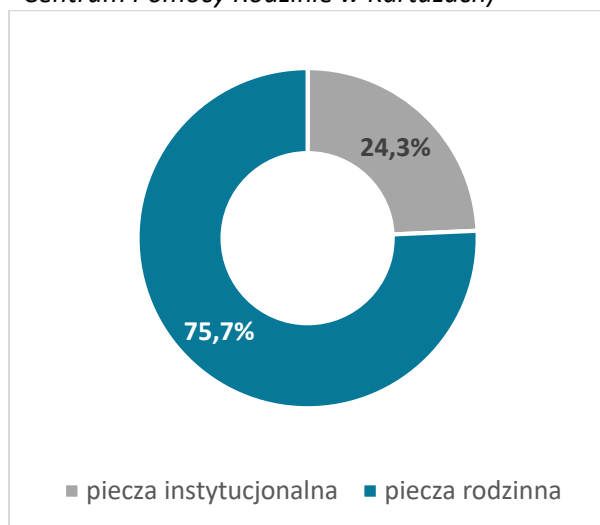
Kartuskim najczęstszym powodem umieszczania dzieci w pieczy jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w latach 2015-2019 liczba dzieci umieszczonych w pieczy z tego powodu najpierw wzrosła do 25 dzieci w 2017 roku, by następnie spaść do 11 dzieci w 2019 roku. Drugim najczęściej występującym problemem w rodzinie biologicznej było uzależnienie rodziców, wyjątkowym rokiem był 2018, w którym liczba dzieci z rodzin z tym problemem była prawie równa z liczbą dzieci z rodzin bezradnych. Na uwagę zasługuje również problem przemocy w rodzinie, dotyczył średnio 6 dzieci rocznie (wyjątkiem 11 dzieci w 2018 r.). W 2019 roku znacznie wzrosła liczba dzieci, które trafiły do pieczy z powodu sieroctwa lub półsieroctwa.

Wśród dzieci umieszczonych w pieczy często występującym zaburzeniem są nasilone deficyty wynikające ze spektrum FAS, jak i psychologiczne tj. niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia emocjonalne, trudności w funkcjonowaniu społecznym.

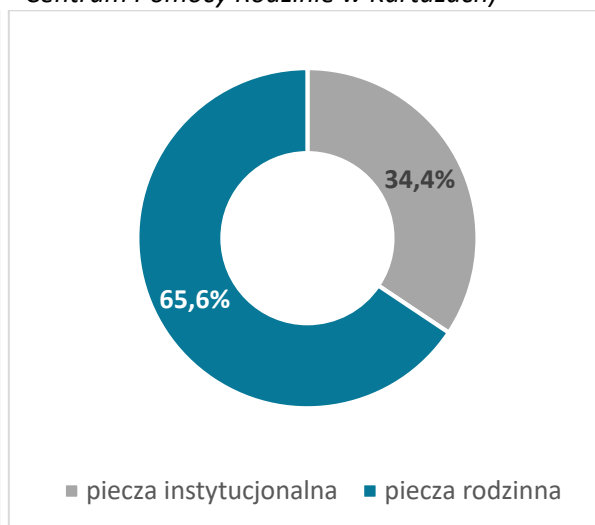
Tabela 1. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w podziale na pieczę rodzinną i instytucjonalną oraz wybrane powody umieszczania dzieci w pieczy w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba nowych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie powiatu, z tego:	23	18	41	51	32
w pieczy rodzinnej	8	11	22	40	21
w pieczy instytucjonalnej	15	7	19	11	11
Powody umieszczenia dzieci w pieczy, w tym:					
zaniedbania i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	13	11	25	18	11
uzależnienie rodziców od alkoholu	1	5	7	17	7
przemoc w rodzinie	5	0	6	11	6
sieroctwo/półsieroctwo	0	0	0	2	5
inne	4	2	3	3	3

Wykres 4. Odsetek dzieci ogółem w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w 2019 roku (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Wykres 5. Odsetek nowych dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w 2019 roku (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Zabezpieczenie dobra dziecka realizowane jest poprzez umieszczenie w jednej z form pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej. Odsetek dzieci w pieczy rodzinnej w 2019 roku wyniósł 75,6%, co oznacza, że 3 z 4 dzieci było w rodzinie zastępczej. Dążenie do zabezpieczania dzieci w rodzinach widoczne jest w niezwykle wysokim wzroście tego wskaźnika, o 17,6% – z 58% w 2015 roku do 75,6% w 2019 roku. Od 2016 roku nowe dzieci częściej umieszczane są w pieczy rodzinnej niż w instytucjonalnej.

W **rodzinnej pieczy zastępczej** funkcjonują następujące formy: rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka. Wskazane w ustawie typy rodzin zastępczych to: rodziny spokrewnione, które tworzą małżonkowie lub osoba będąca wstępnym lub rodzeństwem dziecka, niezawodowe i zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne. Rodziny niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka (RDD) tworzą małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Liczba rodzin spokrewnionych na terenie powiatu od 2017 roku zwiększa się, z 26 do 29, również wzrosła liczba dzieci w tych rodzinach, z 37 do 43. Liczba rodzin niezawodowych w latach 2015-2019 spadła z 38 do 30, a liczba rodzin zawodowych ogółem nieznacznie wzrosła, z 11 do 13, zapewniając opiekę i wychowanie większej liczbie dzieci, z 23 do 35. Ważnym aspektem jest wzrastająca liczba rodzinnych domów dziecka, będących jedną z form pieczy rodzinnej, zapewniające warunki

funkcjonowania w rodzinie, a nie w instytucji, co wydaje się korzystniejsze dla rozwoju dzieci i młodzieży pozbawionej opieki rodziców biologicznych. W 2016 roku w 3 RDD przebywało 22 dzieci (16,4% dzieci z pieczy rodzinnej), a w 2019 roku w 6 domach było aż 47 dzieci (prawie co trzecie dziecko w pieczy rodzinnej, 28,5%).

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. W Powiecie Kartuskim w ramach umów od 2019 roku funkcjonują 4 POW na terenie Kartuz, realizując zadanie na zlecenie powiatu. W każdej placówce jest 14 miejsc, spełniając tym samym warunki określone w art. 106 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Od czerwca 2017 roku nie funkcjonowała placówka typu interwencyjnego, która przyjmowała dzieci w każdym momencie. W powiecie nie funkcjonowała POW typu specjalistyczno-terapeutycznego.

Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba dzieci w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Wyszczególnienie	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	dzieci	liczba	dzieci	liczba	dzieci	liczba	dzieci	liczba	dzieci
łącznie piecza rodzinna i instytucjonalna	84	227	90	262	78	238	84	252	82	218
Rodziny zastępcze i rodzinnych domów dziecka ogółem, z tego:	81	134	87	168	75	148	81	170	78	165
rodziny spokrewnione	29	38	32	44	26	37	28	43	29	43
rodziny niezawodowe	38	51	39	61	32	42	35	46	30	40
rodziny zawodowe	8	21	10	26	9	27	9	27	11	31
rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	1	2	10	2	6	2	8	1	3
rodzinne domy dziecka	3	22	3	26	5	35	6	45	6	47
Placówki opiekuńczo-wychowawcze, z tego:	3	93	3	94	3	90	3	82	4	53
typu socjalizacyjnego	2	74	2	79	3	90	3	82	4	53
typu interwencyjnego	1	19	1	15	0	0	0	0	0	0

Wśród powołanych rodzin zastępczych dominują rodziny z jednym dzieckiem, któremu zapewniana jest piecza. Nieznacznie wzrosła liczba rodzin z 3 i więcej dzieci, natomiast od 2017

roku nie było rodzin oczekujących na przyjęcie dzieci. Obserwowany był wzrost średniego wieku opiekunów zastępczych, większość stanowią osoby pomiędzy 41. a 60. r.ż., co może przekładać się na jakość sprawowanej opieki ze względu na stan zdrowia i ogólną sprawność psychofizyczną. Na trudności w kształtowaniu systemu pieczy zastępczej ma wpływ niska liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym brak kandydatów na rodziny specjalistyczne oraz kandydatów gotowych podjąć się opieki nad starszymi dziećmi oraz wieloosobowymi rodzeństwami.

W przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka piecza zastępcza nad dzieckiem może zostać powierzona **rodzinie pomocowej** tj. innej rodzinie zastępczej niezawodowej, rodzinie zastępczej zawodowej lub prowadzącym rodzinny dom dziecka lub osobom przeszkolonym do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej. Na terenie powiatu kartuskiego wsparcie rodzin pomocowych odbywa się na zasadzie wzajemnej współpracy zaprzyjaźnionych rodzin zastępczych. W latach 2015 – 2019 średniorocznie osiem rodzin pełniło funkcję rodziny pomocowej, najczęściej w okresie wakacyjnym.

Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w podziale na liczbę dzieci w rodzinie w pieczy w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

<i>Wyszczególnienie</i>	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oczekujących na przyjęcie dziecka	2	1	0	0	0
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z 1 dzieckiem	55	55	47	48	45
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z 2 dziećmi	10	13	9	11	14
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z 3 dziećmi i więcej	14	18	19	22	19

Rodziny zastępcze oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka współpracują z **koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej**. Do głównych zadań koordynatora należą m.in. wsparcie rodzin w procesie adaptacji i pobytu dziecka w nowej rodzinie, przygotowanie we współpracy planu pomocy dziecku, okresowa ocena sytuacji dziecka, koordynacja pracy wspierającej rodzinę zastępczą poprzez zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy

psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej oraz szkoleń. Po raz pierwszy od czasu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w Powiecie Kartuskim w 2017 roku koordynacją objęte były wszystkie rodziny zastępcze, sprawujące opiekę nad dziećmi do 18 r.ż.

Od stycznia 2012 roku gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości: 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Dochody z tego tytułu wzrosły o 81,1%, z 593 tys. do ponad 1 mln zł, co pokazuje, iż czas pobytu dzieci w pieczy zastępczej jest coraz dłuższy i nie wracają one do swojego środowiska rodzinnego.

Tabela 4. Liczba dzieci i wysokość dochodów w pieczy zastępczej w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

<i>Wyszczególnienie</i>	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody uzyskane z tytułu odpłatności gmin za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej (w zł)	593 250	686 196	818 172	917 348	1 074 649
Dochód z porozumień pomiędzy powiatami (w zł)	1 020 886	1 293 500	1 569 627	1 579 064	1 452 564
Liczba dzieci z innych powiatów w pieczy na terenie powiatu kartuskiego	53	72	71	67	59
Liczba dzieci z terenu powiatu kartuskiego w pieczy zastępczej na terenie innego powiatu	16	17	18	19	16

Promocja rodzicielstwa zastępczego realizowana była poprzez integrację rodzin zastępczych jak również działania zachęcające do kandydowania i powoływania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Rodziny integrowały się na festynach z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, przypadającego na 31 maja, oraz spotkaniach mikołajkowo-gwiazdkowych. Nowym rozwiązaniem wprowadzonym w 2019 roku był „weekend wytchnienia” dla opiekunów zastępczych, których dzieci nie mogły wziąć udziału w zorganizowanym wypoczynku ze względów zdrowotnych, w tym zaburzeń. W zajęciach wzięło udział 15 dzieci.

Od 2014 roku przyznawane są nagrody Starosty Kartuskiego „Perła dla życia” dla rodzin wielodzietnych za ich codzienny trud opieki i wychowania liczego potomstwa, a także promowanie wielodzietności i rodzicielstwa zastępczego.

Zadaniem powiatu jest **wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą – pełnoletnich wychowanków**. Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu: przyznaje się pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. W 2019 roku procesem usamodzielnienia zostało objętych 61 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Na różne formy pomocy usamodzielnianym wychowankom przeznaczono w 2019 roku 268 664 zł i było to znacząco mniej niż w 2015 roku tj. 412 340 zł. Ważnym uzupełnieniem oferty terapeutycznej dla wychowanków jest Klub Młodzieżowy, którego najważniejszym zadaniem jest odbudowanie więzi społecznych i nawiązanie prawidłowych relacji przez treningi, warsztaty i psychoedukację. Zajęcia prowadzone były przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (pedagog, psychotraumatolog, trener) w ramach pracy etatowej. W zajęciach Klubu uczestniczyło w poszczególnych latach od 13 do 16 wychowanków. W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach funkcjonuje mieszkanie chronione, które jest przeznaczone dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Ta forma wsparcia jest wykorzystywana jako mieszkanie treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, w okresie od 2015 do 2019 skorzystało z niej 14 wychowanków objętych procesem usamodzielnienia.

Kluczowe wyzwania:

- Wsparcie działania gmin w zakresie wspierania rodzin biologicznych w zapewnianiu opieki i wychowania, by utrzymać niższą liczbę dzieci umieszczanych dzieci w pieczy i umożliwić powrót dzieci do rodziny biologicznej. Wzmacnianie pracy z rodzinami w obszarach, które są głównymi powodami umieszczenia dzieci w pieczy tj. bezradność, uzależnienie, przemoc.
- Organizacja diagnoz i wsparcia dostosowanego do potrzeb dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, coraz częściej występujących specjalnych potrzeb dzieci i niepełnosprawności.

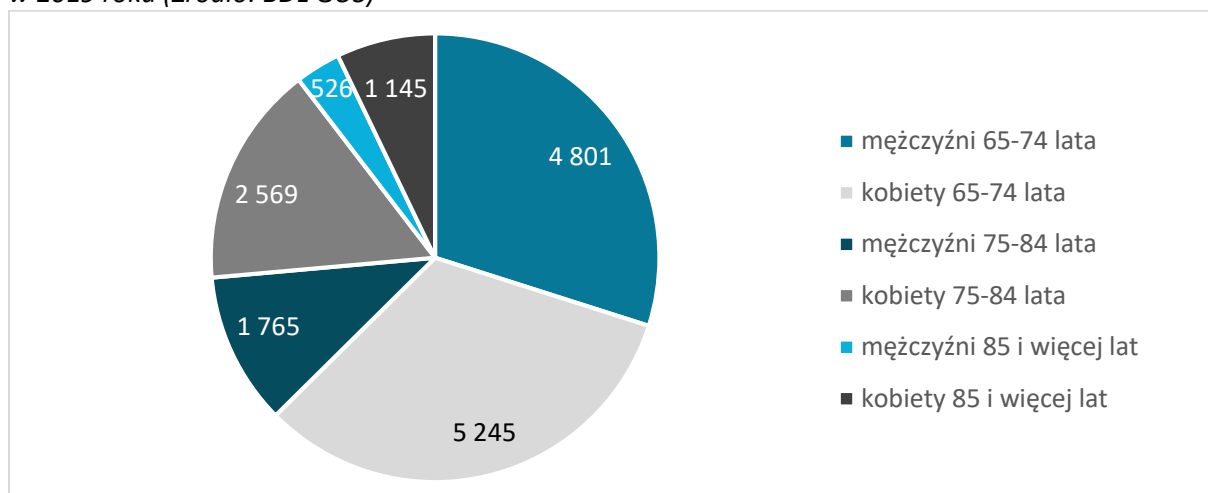
- Dalsze utrzymywanie dobrego kierunku zmian w pieczy zastępczej, polegającego na zapewnianiu opieki i wychowania w rodzinach zastępczych oraz podnoszeniu standardów placówek opiekuńczo-wychowawczych tj. 14 miejsc w jednej placówce.
- Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oparty o wysoką liczbę rodzin zastępczych, w tym nowych rodzin zastępczych, wydolnych i chętnych do opieki nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami i wielodzietnymi rodzeństwami.
- Promocja rodzicielstwa zastępczego wśród mieszkańców powiatu zachęcającego do podjęcia się roli opiekuna zastępczego nowych osób, jak i utrzymanie motywacji u dotychczasowych opiekunów.
- Zapewnienie usamodzielniającym się wychowankom dostępu do wsparcia specjalistycznego oraz mieszkań chronionych.
- Zapewnienie stałego i efektywnego wsparcia i rozwoju kadr pracujących w obszarze pieczy zastępczej.

2.1.4. Seniorzy

Starzenie się społeczeństwa to proces polegający na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziału w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby i udziału osób młodych w ogólnej liczbie ludności. Proces ten obserwowany jest powszechnie, jednakże dotyczy powiatu kartuskiego w mniejszym stopniu niż województwa pomorskiego czy Polski – w powiecie kartuskim osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 14,1% liczby mieszkańców, podczas gdy w województwie 20,5%, a kraju 21,9%. Starość nie jest procesem jednolitym, może przebiegać w różny sposób i w różnym tempie.

W strukturze demograficznej **osób starszych w wieku 65 i więcej lat** 62,6% to osoby w wieku 65-74 lata, które będą naturalnie przechodzić w kolejne grupy wiekowe w większej liczbie, też ze względu na wydłużające się średnie trwanie życia. Co dziesiąty senior był w wieku zaawansowanej starości, tj. 85 i więcej lat, w powiecie kartuskim, łącznie 1 671 osób. Proces starzenia się społeczeństwa charakteryzuje także feminizacja, czyli wyższa liczba kobiet niż mężczyzn wśród populacji osób starszych, jak również singularyzacja tj. częstsze pojawianie się gospodarstw jednoosobowych, w których mieszkają osoby starsze. Konsekwencją jest konieczność zapewnienia warunków do jak najdłuższego samodzielnego życia w miejscu zamieszkania osobom samodzielnie gospodarującym.

Wykres 6. Struktura mieszkańców powiatu kartuskiego w wieku 65 i więcej lat w podziale na płeć w 2019 roku (Źródło: BDL GUS)

Na tle województwa i kraju **współczynniki obciążenia demograficznego** są korzystne w powiecie kartuskim. Ludność w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na ludność w wieku przedprodukcyjnym jest o połowę niższa w powiecie (54,6) niż w województwie (104,1) i kraju (121,0). Tempo wzrostu tego wskaźnika było również znacząco niższe w latach 2015-2019 (powiat +4,0; województwo +9,5; kraj +11,9). Również liczba osób starszych w przeliczeniu na 1 000 osób w wieku produkcyjnym tj. osób, które potencjalnie mogą zapewnić opiekę i wsparcie osobom starszym, wskazuje na korzystniejszą strukturę i wolniejsze tempo wzrostu. W 2019 roku w powiecie 23,9 osoby było dużo niższą wartością niż w Pomorskim (34,3) i Polsce (36,5).

Tabela 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					
powiat kartuski	50,6	51,9	52,6	53,4	54,6
województwo pomorskie	94,6	97,5	99,9	102,0	104,1
Polska	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
powiat kartuski	21,0	21,7	22,4	23,0	23,9
województwo pomorskie	29,5	30,8	32,1	33,2	34,3
Polska	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5

Niepełnosprawność dotyczy w dużym stopniu osób starszych – dane z Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) w 2011 roku wskazują, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym co trzecia osoba była niepełnosprawna prawnie lub biologicznie (4 802 osoby). 60,5% osób posiadało stopień niepełnosprawności, z tego 1 342 osoby (46,2%) znaczny, 1 056 osób (36,3%) umiarkowany, 412 osób (14,2%) lekki, 96 osób (3,3%) nieustalony podczas NSP stopień niepełnosprawności.

Dla starszych mieszkańców powiatu dostępny jest **Uniwersytet Trzeciego Wieku, kluby seniora** w gminach, Gminny Ośrodek Geriatryczny w Sianowie oraz Gminny Ośrodek Opiekuńczy w Chmielnie.

Od 2016 roku powiat podejmuje dodatkowe nowe działania ukierunkowane na pomoc i wsparcie seniorów. To nowe projekty i działania finansowane ze środków UE, do których zalicza się:

1. Rozwój usług społecznych na terenie Powiatu Kartuskiego - mechanizm ZIT. To projekt realizowany w partnerstwie z gminami oraz organizacjami pozarządowymi, swoim zadaniami obejmuje funkcjonowanie klubów aktywności, mobilne usługi opiekuńcze, teleopiekę oraz bank usług społecznych.
2. Nestor - standard wsparcia osób starszych w Powiecie Kartuskim – to projekt konkursowy realizowany w partnerstwie z gminami oraz organizacjami pozarządowymi. Projekt ma na celu rozpowszechnienie i rozwój systemu teleopieki powszechnej na terenie powiatu kartuskiego.
3. Zintegrowany system usług społecznych Powiatu Kartuskiego – POKOLENIA Projekt realizowany w partnerstwie z gminami, organizacjami pozarządowymi jest odpowiedzią na lokalnie zdiagnozowane potrzeby w zakresie usług społecznych. Projekt w swoich założeniach dotyczy trzech obszarów – seniorzy, wsparcie rodzin, dzieci i osób dorosłych z deficytem rozwoju (niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia psychiczne, autyzm) oraz wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia oraz wsparcie rodzin zastępczych.

Do zadań własnych powiatu z zakresu pomocy społecznej należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej (DPS) o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób. Na terenie powiatu kartuskiego funkcjonują dwa DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dom dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,

opisane poniżej w podrozdziale Niepełnosprawność. Według danych pochodzących z Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w powiecie kartuskim funkcjonuje ponadto 7 prywatnych placówek opieki całodobowej dla osób starszych oraz niepełnosprawnych zapewniających całodobową opiekę (228 miejsc) i posiadających zgodę Wojewody Pomorskiego na prowadzenie tego typu działalności.

Kluczowe wyzwania:

- Niejednorodność grupy osób starszych pod względem aktywności, stanu zdrowia, niepełnosprawności wymaga stałego różnicowania usług społecznych pod względem ich zakresu i dostępności, w środowisku zamieszkania i całodobowo poza miejscem zamieszkania.
- Wspieranie działań w najbliższym środowisku osób starszych, nakierowane na aktywizację seniorów i ich najbliższego otoczenia.
- Zapewnianie wsparcia i doradztwa opiekunom osób starszych, w tym w ramach opieki wytchnieniowej.
- Tworzenie infrastruktury placówek dziennych, w tym mieszkań chronionych, odpowiadającym na zapotrzebowanie osób starszych.
- Pozyskanie wykwalifikowanej kadry do świadczenia usług na rzecz osób starszych, w tym z problemami zdrowotnymi, otępieniem.
-

2.1.5. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność to stan fizyczny, psychiczny i umysłowy osoby powodujący trwałe lub okresowe znaczące ograniczenia możliwości wykonywania czynności życiowych m.in. samoobsługi, przemieszczania się, orientacji w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związanych z uczeniem się, wykonywaniem pracy. Ostatnie dostępne dane z Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku wskazują, że 10,6% ludności (13 047 osób) powiatu kartuskiego były osobami niepełnosprawnymi prawnie (posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności) i biologicznie (odczuwające ograniczenie sprawności). Wśród 8 888 osób niepełnosprawnych prawnie, 30,0% posiadało znaczny a 35,4% umiarkowany stopień niepełnosprawności. Obecny szacowany obraz niepełnosprawności w powiecie widoczny jest w liczbie wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób dorosłych i dzieci. W strukturze organizacyjnej PCPR w Kartuzach prowadzony jest **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**,

jako zadanie zlecone administracji rządowej. W Zespole pracują lekarze, psychologowie, pedagodzy, pracownicy socjalni, doradcy zawodowi. Część specjalistów posiada uprawnienia do orzekania w więcej niż jednej specjalności. W każdym roku w latach 2015-2019 wydawano około 3 000 orzeczeń o niepełnosprawności, wśród których co piąte orzeczenie dotyczyło dzieci (17,8-22,6%).

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

<i>Wyszczególnienie</i>	2015	2016	2017	2018	2019
liczba orzeczeń, w tym:	3 404	2 682	2 869	3 019	2 911
dorośli	2 798	2 095	2 273	2 338	2 341
dzieci	606	587	596	681	570
odsetek orzeczeń dzieci	17,8%	21,9%	20,8%	22,6%	19,6%
liczba odwołań	279	202	189	196	218
odsetek odwołań	8,2%	7,5%	6,6%	6,5%	7,5%

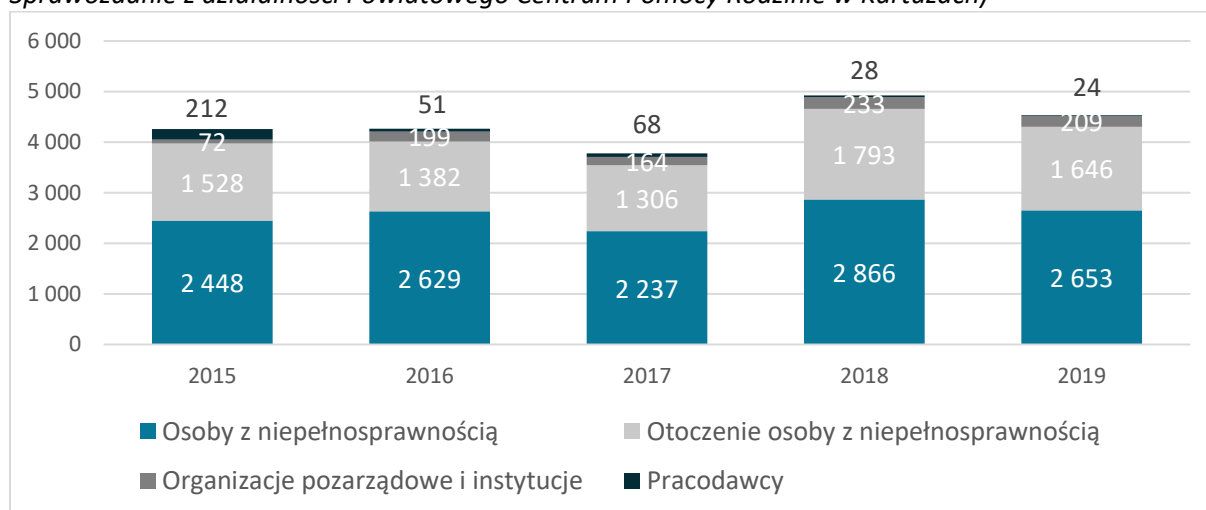
W powiecie kartuskim działała **Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**, której zadaniem było inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji ich praw, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych i ocenia ich realizacji, opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu Kartuskiego pod kątem ich oddziaływania na jakość życia osób niepełnosprawnych. W analizowanych latach w powiecie kartuskim organizowano imprezy w zakresie sportu kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych we współpracy z innymi podmiotami. W 2019 roku w 10 imprezach wzięło udział 1 645 osób niepełnosprawnych.

W powiecie kartuskim realizowana była **ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)**. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach odpowiedzialne było za realizację zadań w ramach rehabilitacji społecznej, której celem jest umożliwienie osobom z niepełnosprawnością uczestnictwa w życiu społecznym, zwiększenie aktywności, tym samym integracja lub reintegracja społeczna. Powiatowy Urząd Pracy (PUP) w Kartuzach wypełniał zapisy ustawy dotyczące rehabilitacji zawodowej, mającej na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia, jak również korzystanie z poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych, pośrednictwa pracy. W latach 2015-2019 środki z PFRON na rehabilitację społeczną i zawodową były w całości

wydatkowane, a ich wartość wzrosła o 25,8%, z 2 137 994 zł do 2 689 063 zł. Przy czym rehabilitacja zawodowa była realizowana w 2015, 2017 i 2019 roku, stanowiąc od 0,84% do 2,24% kwoty. Na przestrzeni lat wzrastały wydatki na dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych (dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością oraz osób dorosłych ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności), nieznacznie zwiększało się dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych. Ze względu na niewystarczające środki finansowe ograniczono dostęp do wsparcia osobom z lekkim stopniem niepełnosprawności do dofinansowań likwidacji barier architektonicznych oraz turnusów rehabilitacyjnych.

Sytuacja osób z niepełnosprawnością jest zróżnicowana i wymaga zindywidualizowanego podejścia, na co pozwala prowadzone w powiecie kartuskim **doradztwo dla osób z niepełnosprawnością oraz ich otoczenia**. Ogólna liczba porad wzrosła o 6,4%, z 4 260 w 2015 roku do 4 532 w 2019 roku, jednak najwyższą wartość osiągnięto w 2018 roku tj. 4 920. Wzrastająca liczba porad dla osób z niepełnosprawnością i ich otoczenia wskazuje na większe zapotrzebowanie i wykorzystanie tej formy wsparcia. Odwrócił się kierunek doradztwa organizacji pozarządowych i instytucji – wzrost o 190,3%, przy spadku doradztwa pracodawców, o 88,7%.

Wykres 7. Doradztwo dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

W każdym roku przekazywano **dotacje ze środków budżetu powiatu** organizacjom pozarządowym (NGO) na realizację projektów dot. rehabilitacji osób niepełnosprawnych (w 2019 roku 11 NGO, 48 500 zł). Corocznie we współpracy z Urzędem Skarbowym

w Kartuzach organizowane były spotkania informacyjne dla osób niepełnosprawnych dotyczących prawidłowego rozliczenia PIT.

W powiecie kartuskim na podstawie umowy z PFRON realizowano także **program „Aktywny samorząd”** zaadresowany do osób niepełnosprawnych o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz do dzieci niepełnosprawnych, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W 2019 roku wydatkowano 622 148 zł na wsparcie 160 osób.

Placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia jest **warsztat terapii zajęciowej (WTZ)**. Na terenie powiatu kartuskiego funkcjonują trzy WTZ, łącznie dla 95 osób niepełnosprawnych (do III kw. 2016 roku – 85 osób, do czasu utworzenia dwóch pracowni w dwóch warsztatach). Organami prowadzącymi dla dwóch placówek są samorządy gminne, a dla jednej placówki organizacja pozarządowa. Koszty działalności WTZ są finansowe w 90% ze środków PFRON oraz 10% ze środków powiatu. Ogólne koszty prowadzenia w latach 2015-2019 wzrosły o 41,1%, do kwoty 2 069 320 zł. Średni miesięczny koszt utrzymania w 2019 roku wynosił 1 815,19 zł. Uczestnikami WTZ są osoby niepełnosprawne ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, często młodzi do 34 lat, którzy opuścili system edukacji i wymagają aktywizacji społecznej i zawodowej.

Na terenie powiatu funkcjonuje pięć **Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych (OREW)**, których działalność skierowana jest do dzieci wymagających wspomaganie rozwoju, nauki, rehabilitacji oraz zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Wszystkie placówki prowadzone przez podmioty sektora pozarządowego. Ponadto na terenie powiatu kartuskiego funkcjonują dwa przedszkola dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz dwa z oddziałami integracyjnymi, które uzupełniają ofertę wsparcia i rehabilitacji dla tej grupy oraz ich rodzin. Dodatkowo dzięki współpracy samorządów gminnych i powiatowych przy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kartuzach w 2020 roku rozpoczęto współpracę z gabinetem psychiatrycznym w celu konsultacji psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży wymagających takiego wsparcia.

W związku z realizacją przez samorządy gminne, samorząd powiatowy oraz organizacje pozarządowej szeregu projektów ukierunkowanych na wsparcie społeczne w zakresie zapewnienia dla mieszkańców powiatu opieki wytchnieniowej, w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną zależną, w powiecie kartuskim jest realizowana dodatkowa forma wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

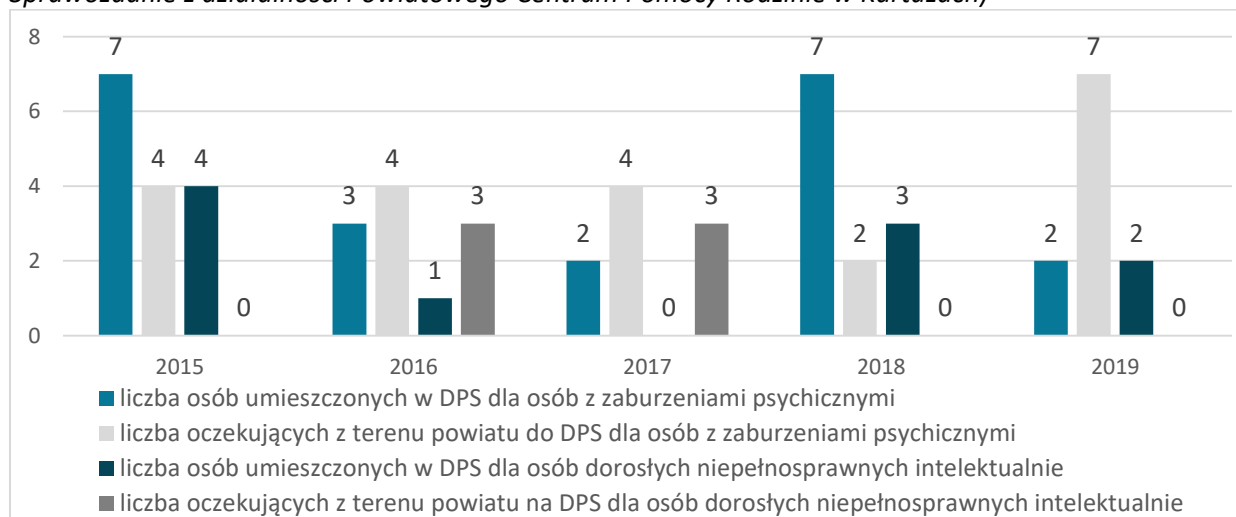
W systemie wsparcia rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym na terenie powiatu kartuskiego funkcjonuje szereg placówek zapewniających pomoc i wsparcie dla rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym od momentu urodzenia do ukończenia edukacji. Ideą takiego systemu jest poczucie, że na każdym etapie rozwoju osoby z niepełnosprawnościami jest możliwość skorzystania z dedykowanej formy pomocy instytucjonalnej, edukacyjnej oraz rehabilitacyjnej. Od 2009 roku przy współpracy z KPPSP w Kartuzach został opracowany i wdrożony powiatowy system powiadamiania ratunkowego dla osób niesłyszących. W bazie danych CZK w Kartuzach wpisane są numery telefoniczne osób niesłyszących, które w razie potrzeby gdy wybiorą alarmowy nr 112, na ekranie dyspozytora wyświetli się komunikat z danymi osoby niesłyszącej i jej adresem zamieszkania. To informacja jest konieczna do zadysponowania niezwłocznie pomocy dla ww. osoby. System ten co trzy lata jest aktualizowany w zakresie ilości osób chętnych do zgłoszenia oraz numerów telefonicznych.

Dla osób wymagających pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym prowadzone są **środowiskowe domy samopomocy (ŚDS)**, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W powiecie działa pięć ŚDS prowadzonych przez gminy. W 2019 roku zakończono budowę nowego ŚDS w Kobysewie o zasięgu powiatowym, dla 30 osób niepełnosprawnych z powiatu kartuskiego przewlekłe psychicznie chorych, z niepełnosprawnością intelektualną, ze spectrum autyzmu oraz z niepełnosprawnością sprzężoną, dla którego organem prowadzącym jest Powiat Kartuski. W ostatnim dniu 2019 roku z usług domu korzystało 19 uczestników, zaś na dzień 31 grudnia 2020 roku już 30 osób.

Do zadań z zakresu pomocy społecznej należy zapewnienie i prowadzenie usług w **domach pomocy społecznej (DPS)** dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym

życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Na terenie powiatu kartuskiego funkcjonowały trzy DPS: dom w Kobysewie z filią w Sulęcynie dla 80 mieszkańców z zaburzeniami psychicznymi, dom w Stężycy dla 30 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (organem prowadzącym gmina Stężycza) oraz dom w Nowych Łosienicach gm. Stężycza dla 31 osób z zaburzeniami psychocznymi prowadzono przez NGO. Zadaniem domów pomocy społecznej jest zapewnienie ich mieszkańcom warunków do lepszego i godnego życia, intymności, niezależności oraz umożliwienie rozwoju osobistego przez świadczenie usług zgodnie z obowiązującym standardem. Domy prowadzą usługi: socjalne, rehabilitacyjne, medyczne, terapeutyczne, kulturalne i rekreacyjne oraz religijne. Wykorzystanie miejsc w DPS jest bardzo wysokie (DPS Kobysewo i Stężycza), na ostatni dzień roku w latach 2015-2019 było odpowiednio 80 i 30 mieszkańców. Pomoc świadczona w domach jest długoterminowa, w latach 2015-2019 łącznie w DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi umieszczono 21 osób (na 80 miejsc), a w DPS dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie 10 osób (na 30 miejsc). Liczba osób oczekujących z terenu powiatu na DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi była stabilna i wynosiła od 2 do 4 osób w latach 2015-2018, jednakże w 2019 roku liczba wzrosła do 7, co pokazuje rosnące zapotrzebowanie na tę formę wsparcia. Na miejsce w DPS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie nie było osób oczekujących od 2018 roku, zaspokajane były bieżące potrzeby. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w DPS w Kobysewie i DPS w Stężycy w latach 2015-2019 wzrósł w podobnym wymiarze (odpowiednio 30,1% i 30,6%), przy czym wartość jest odmienna tj. DPS Kobysewo 4 450 zł, DPS Stężycza 3 621,50 zł.

Wykres 8. Domy pomocy społecznej na terenie powiatu kartuskiego w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Kluczowe wyzwania:

- Rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy, odpowiadającym na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i z zaburzeniami psychicznymi.
- Zapewnienie wsparcia opiekunom w ramach opieki wytchnieniowej.
- Utrzymanie dostępu do usług domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi i dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Wzrastające koszty utrzymania domów pomocy społecznej mogą powodować obciążenie w budżecie powiatu.
- Utrzymanie wysokiego wydatkowania środków finansowych PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz realizowanie programów celowych PFRON dedykowanych do samorządów, NGO oraz do osób z niepełnosprawnościami w celu poprawy jakości ich funkcjonowania społecznego i zawodowego.

2.1.6. Problemy i zagrożenia społeczne; nowe zjawiska społeczne

Problemy społeczne mają różną genezę i niosą różne konsekwencje, na poziomie indywidualnym, jak i grupowym. Współczesny świat niesie zagrożenia związane z szerokim dostępem do środków odurzających, co może prowadzić do uzależnienia, aktywnym przepływem ludności między państwami, co generuje potrzebę integracji cudzoziemców, ale również zapobieganie handlowi ludźmi.

Od 2002 roku Powiat Kartuski prowadzi **Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach (CIK)**, z którego pomocy korzystają osoby w różnego rodzaju kryzysach, w tym z tytułu przemocy w rodzinie. W każdym roku z pomocy CIK korzystało ponad 800 osób, pracownicy udzielali około 1 300 porad. W 2019 roku spośród 825 osób korzystających z CIK w całym roku, aż 135 osób (stanowiących 16,4% ogółu) po raz pierwszy zgłosiło się do Centrum. Przez cały rok dostępny jest informator „Gdzie szukać pomocy”.

We współpracy z gminami Powiatu Kartuskiego CIK prowadził **punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych**. W punkcie udzielane było wsparcie w odpowiedzi na pojawiające się problemy i ich konsekwencje tj. używanie nowych substancji psychoaktywnych oraz nadużywanie marihuany (i wynikające z nich absencje szkolne, zespół amotywacyjny), używanie narkotyków i alkoholu (uzależnienie mieszane), używanie środków psychoaktywnych z grup substancji pobudzających Ośrodkowy Układ Nerwowy typu amfetamina i pochodne. W latach 2015-2019 z punktu korzystało średnio 70 osób rocznie,

przy czym odsetek osób w wieku 13-17 lat spadł 39,7% w 2015 do 28,6% w 2019 roku. Przy CIK w Kartuzach działał także **punkt konsultacyjny udzielający pomocy w zakresie uzależnień behawioralnych**. Uzależnienie i zagrożenie uzależnieniem od komputera lub/i telefonu komórkowego niesie poważne konsekwencje dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Dla młodszego pokolenia problemem była bezradność wobec sytuacji życiowej, jak i samookaleczenia, w tym zgłoszenia dotyczące myśli samobójczych, prób samobójczych. Średnio 4 na 10 osób korzystających w każdym roku było osobą niepełnoletnią.

Tabela 7. Działalność punktów konsultacyjnych przy Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

<i>Wyszczególnienie</i>	2015	2016	2017	2018	2019
Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych – liczba osób łącznie	58	117	55	60	77
Liczba osób w wieku 13-17 lat	23	58	19	15	22
Liczba osób w wieku 18-60 lat	35	59	36	45	55
Liczba porad w punkcie	175	195	112	160	153
Punkt konsultacyjny udzielający pomocy w zakresie uzależnień behawioralnych – liczba osób łącznie	-	-	66	205	139
Liczba dzieci	-	-	20	101	60
Liczba osób dorosłych	-	-	46	104	79
Liczba konsultacji	-	-	145	244	b.d.

W powiecie kartuskim organizowano spotkania informacyjne z zakresu cyberprzemocy i handlu ludźmi. W 2016 roku w ramach programu „CYBERPRZEMOC” przeprowadzono zajęcia dla rodziców i uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych dotyczące cyberprzemocy, uzależnienia od komputera, uświadomienia zagrożeń w sieci i prywatności (419 osób w szkołach, 32 osoby w POW). W 2015 roku program HANDEL LUDŹMI – BEZPIECZNY WYJAZD ZA GRANICĘ skierowano do uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Podczas zajęć przedstawiono wszystkie aspekty związane z tym zagadnieniem.

Stosowanie **przemocy w rodzinie** jest zjawiskiem powszechnym, występującym niezależnie od grupy społecznej, wieku, płci. Statystyki obejmują tylko zgłoszone przypadki przemocy, jednakże częstotliwość tego zjawiska w rodzinie jest wyższa. Przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, zaniedbanie rozszerza się także na częściej spotykane zaburzone żywienie członka/członków rodziny – głodzenie lub przekarmianie, alienacje rodzicielską.

Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach realizowało **program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie „Można Inaczej”**, którego głównym celem było wyposażenie uczestników programu w wiedzę i umiejętności pozwalające na zmianę zachowań przemocowych na zachowania konstruktywne, które w efekcie mogą doprowadzić do poprawy funkcjonowania rodzin osób będących uczestnikami grupy. Osoby były kierowane przez różne służby oraz są też dobrowolne zgłoszenia. W każdym roku w latach 2015-2019 (z wyjątkiem 2016 roku) w programie brało udział 17-26 osób, a kończy go średnio co trzecia osoba, pomimo stałego motywowania uczestników.

W Powiecie Kartuskim działania na rzecz integracji Imigrantów i Imigrantek trwają już od 2017 roku. Pierwszym krokiem w tym zakresie był opracowany przez powołany w tym celu zespół „Plan działania z zakresu zarządzania migracjami i integracji Imigrantów dla Powiatu Kartuskiego”. Ten dokument powstał w ramach projektu dofinansowanego ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego pn. "Trzy kroki do integracji na Pomorzu". Realizacja kolejnych działań w ramach kolejnego projektu przebiegała pod hasłem "Pomorze na rzecz integracji" i polegała głównie na przygotowaniu samorządów do podejmowania świadomych działań na rzecz integracji imigrantów. W tym zakresie zrealizowane zostały przede wszystkim szkolenia m.in. z zakresu edukacji i pomocy społecznej.

Ze względu na rosnącą dynamikę zatrudniania cudzoziemców na terenie powiatu kartuskiego w 2019 roku Starosta Kartuski powołał Powiatowy Zespół ds. Integracji Imigrantów i Imigrantek, którego rolą do chwili obecnej jest wdrażanie i monitorowanie działań w tym zakresie.

W pracy nad przezwyciężaniem problemu kluczową okazuje się **świadomość** jego występowania. Podjęcie działań zaradczych będzie efektywniejsze, jeśli wiedza wskazuje na utrudnienia wynikające z występowania problemu. W przypadku problemów dzieci i młodzieży to rodzice mogą przejąć aktywność w kwestii dążenia do korzystania ze wsparcia. Informacja o działających punktach oraz instytucjach na terenie powiatu wzmaga aktywność ze strony rodziców w rozwiązywaniu problemów rodzinnych. Skuteczność pomocy wzrasta również, gdy pomoc jest wielopłaszczyznowa oparta na współpracy ekspertów i podmiotów oferujących specjalistyczne wsparcie.

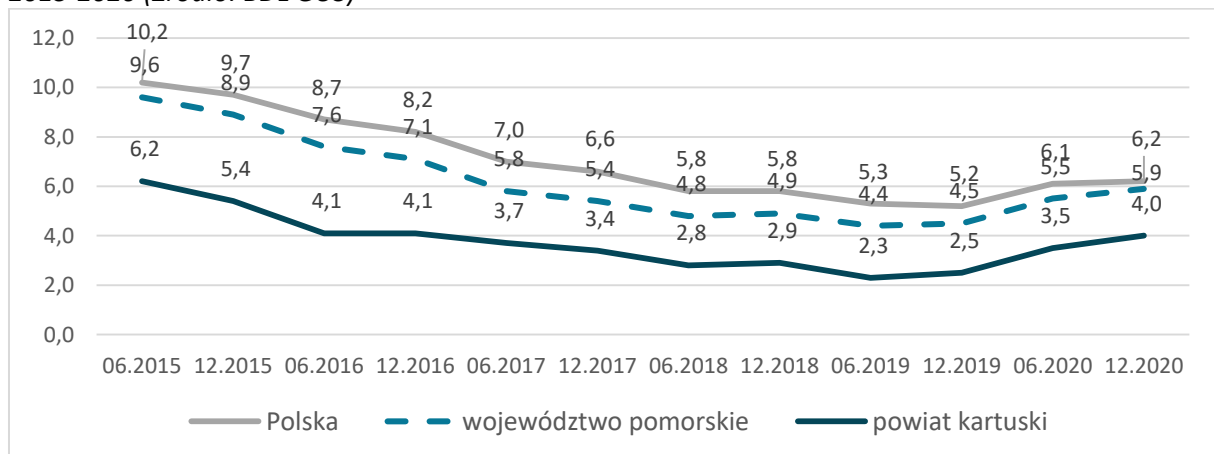
Kluczowe wyzwania:

- Rozpowszechnianie informacji o dostępnej pomocy w zakresie stosowania środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych. Monitoring osób korzystających z pomocy pod względem demograficznym celem kierowania informacji do wskazanych grup.
- Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie i doskonalenie form wsparcia w obliczu stosowania nowych form przemocy wobec osób młodych, jak i starych. Wzrost świadomości mieszkańców dotyczących zagrożenia przemocą i obowiązku reagowania na objawy przemocy.
- Powszechne działania w obszarze przeciwdziałania cyberprzemocy, uzależnieniu od Internetu/telefonu, hazardowi skierowane wobec dzieci i młodzieży szkolnej.
- Doskonalenie systemu wsparcia, w tym zapewnienie dostępu do psychiatrii dziecięcej oraz poradni psychiatrycznej dla dzieci.

2.1.7. Rynek pracy i ekonomia społeczna

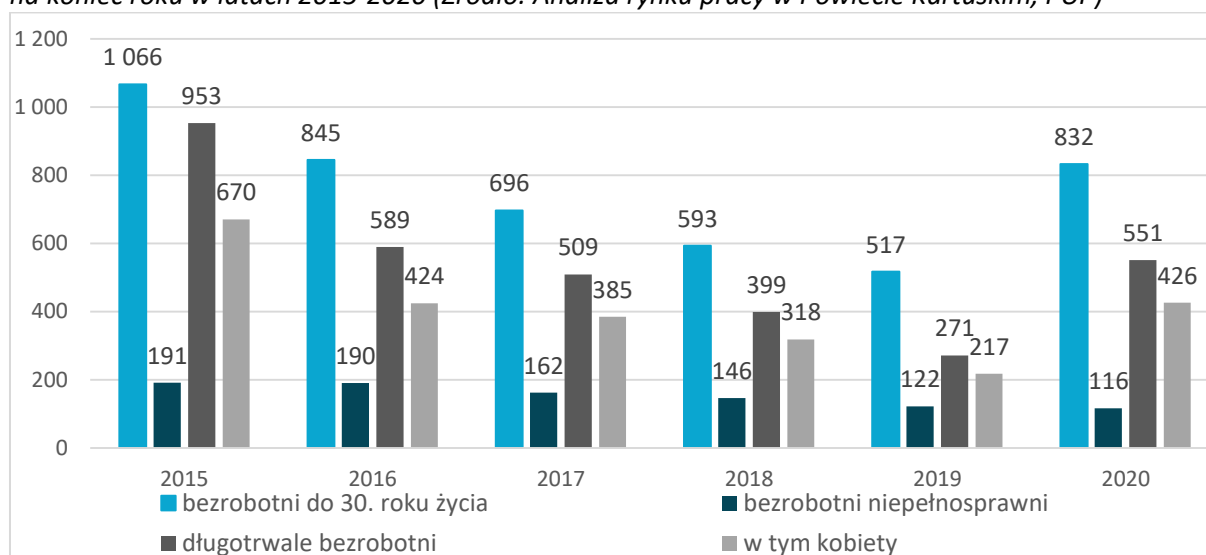
Sytuacja na rynku pracy w powiecie kartuskim w latach 2015-2020 była lepsza niż w województwie pomorskim i Polsce. Od czerwca 2015 roku do czerwca 2019 roku obserwowany był stały spadek stopy bezrobocia rejestrowanego, z 6,2 do 2,3, następnie nastąpił wzrost do 4,0 w grudniu 2020 roku. W kraju i w województwie zanotowano podobny rytm zmian wskaźnika, tylko na nieco wyższym poziomie procentowym (województwo spadek z 9,6 do 4,4 i wzrost do 5,9; Polska odpowiednio 10,2, 4,4, 6,2). Przyczynę wzrostu można upatrywać jako wynik sytuacji pandemicznej w Polsce w związku z ryzykiem zakażenia Sars-Cov-2.

Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kartuskim na czerwiec i grudzień w latach 2015-2020 (Źródło: BDL GUS)

W liczbie osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, którymi są osoby młode, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotne widać było podobne trendy. Liczba osób młodych, do 30. roku życia zmniejszyła się o połowę, z 1 066 w 2015 roku do 517 w 2019 roku. Osoby długotrwale bezrobotne pozostają w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych – łączna liczba spadła drastycznie, z 953 do 271 (-71,6%). Należy podkreślić, że odsetek kobiet wśród osób długotrwale bezrobotnych wzrastał wraz ze spadkiem ogólnej liczby (z 70,3 do 80,1%). Rok 2020 był czasem odwrócenia się tendencji – nastąpił wzrost liczby osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych (odpowiednio +60,9, +103,3%). Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP utrzymała tendencję spadkową w latach 2015-2020, z 191 do 116 osób (-39,3%).

Wykres 10. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie kartuskim na koniec roku w latach 2015-2020 (Źródło: Analiza rynku pracy w Powiecie Kartuskim, PUP)

Liczba zarejestrowanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi była bardzo wysoka – około 6 500 rocznie, w 2020 roku zmniejszona liczba tj. 5 324.

Powiatowy Urząd Pracy w Kartuzach prowadzi pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe. Jedną z form aktywnego przeciwdziałania bezrobociu była realizacja projektu „Akademia Aktywności 2017-18” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Działaniami w projekcie (kursy, szkolenia, staże zawodowe objętych było 39 osób zakwalifikowanych do udziału w projekcie, w tym 23 osoby

z niepełnosprawnościami. Założenia projektu dotyczyły spełnienia wskaźnika zatrudnieniowego – 45%, który został spełniony w 131,04% (zatrudnienie uzyskały 23 osoby).

W latach 2014-2017 realizowany był projekt systemowy „Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy - pilotaż” przez PCPR w partnerstwie z PUP oraz wszystkimi gminnymi ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu kartuskiego, w dwóch edycjach. Głównym celem projektu było opracowanie i wdrożenie zasad lokalnej współpracy instytucji pomocy i inegracji społecznej oraz rynku pracy w zakresie wsparcia rodzin wielodzietnych zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia oraz opracowanie i przetestowanie nowych instrumentów aktywizacji społecznej i zawodowej rodzin – łącznie udział wzięło 20 rodzin, 112 osób. Rezultatami w projekcie, które działają długofalowo było wypracowanie Lokalnego Programu Interdyscyplinarnej Współpracy, stworzenie Rodzinnego Programu Aktywizacji Społecznej i Zawodowej oraz wypracowanie i wdrożenie modelu pracy z rodziną wielodzietną zagrożoną wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.

Średnia liczba podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie kartuskim w latach 2015-2019, osiągając poziom 192,4 podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz 93 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności. Jednakże liczba podmiotów to wynik niższy w powiecie niż w województwie pomorskim – 219,3 oraz kraju – 195,9, na obszarze których również obserwowano regularny wzrost. Coraz więcej osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 000 ludności w powiecie, podobnie jak w województwie i kraju. Przy czym dane 2019 roku pokazują, że w powiecie kartuskim (93) więcej osób prowadzi działalność gospodarczą w województwie (96), a mniej w kraju (84). Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców wskazuje nadal na niższą aktywność w powiecie kartuskim, pomimo stałego wzrostu w latach 2015-2019. Wskaźnik wojewódzki 37, krajowy 38 podmiotów społecznych na 10 000 mieszkańców. Na terenie powiatu kartuskiego działają także podmioty ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej (CIS), Klub Integracji Społecznej (KIS), spółdzielnie socjalne, które oferują aktywizację i zatrudnienie.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze i sektora pozarządowego, działalność gospodarcza w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	163,3	167,7	173,6	181,8	192,4
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności	80	81	83	88	93
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców	28	29	30	30	32

Kluczowe wyzwania:

- Zmiana sytuacji na rynku pracy w powiecie kartuskim – po czasie poprawy do 2019 roku, w 2020 roku pogorszenie ze względu na sytuację epidemiczną. Spadek stopy bezrobocia w powiecie korelował ze spadkiem stopy bezrobocia w województwie i kraju.
- Zapewnienie wsparcia osobom w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osobom młodym, osobom z niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie aktywności mieszkańców w prowadzeniu działalności gospodarczej – efektywne doradztwo i diagnozowanie obszarów niszowych może wpłynąć na wzrost wskaźnika.
- Rozwój sektora pozarządowego i podmiotów ekonomii społecznej.

2.1.8. Kadra pomocy i wsparcia

W strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach funkcjonuje Centrum Interwencji Kryzysowej oraz Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. O wysokim poziomie wykształcenia pracowników PCPR w Kartuzach świadczy wysoka liczba osób z wykształceniem podyplomowym oraz rosnąca liczba osób z wykształceniem magisterskim. Wzrastająca liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej pozwala na realizację zadań nałożonych na powiat. Zarówno koordynatorzy jak i pozostali pracownicy zespołu sukcesywnie podnoszą swoje kompetencje poprzez uczestnictwo w specjalistycznych szkoleniach, warsztatach, konferencjach i superwizjach.

Tabela 9. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach w latach 2015-2019
(Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Stan zatrudnienia na dzień 31 grudnia – liczba osób, w tym:					
wykształcenie średnie	32	35	33	36	39
licencjat	4	5	5	6	7
wykształcenie magisterskie	2	3	3	2	2
wykształcenie podyplomowe	17	27	27	28	30
Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	10	10	9	9	9
	4 osoby 3,75 etatu	5 osób 3,5 etatu	5 osób 4,25 etatu	6 osób 5,25 etatu	7 osób 5,5 etatu

W powiecie funkcjonuje 8 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej (GOPS): Kartuzy, Chmielno, Przodkowo, Sierakowice, Somonino, Stężyca, Sulęcyno, Żukowo. PCPR regularnie uczestniczy w spotkaniach z kierownikami GOPS, na których przekazywano informacje na temat bieżącej działalności oraz ewentualnych potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach corocznie organizowało szkolenia tematyczne dla grup zatrudnionych m.in. asystenci rodziny, rodziny zastępcze, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami. Od 2015 roku liczba szkoleń wzrosła z 8 do 13 w 2018 i 2019 roku, a liczba osób uczestniczących w szkoleniach z 345 do 448. Opiekunowie rodzinni oraz prowadzący rodzinne domy dziecka otrzymują wsparcie merytoryczne w postaci szkoleń i spotkań superwizyjnych.

Tabela 10. Szkolenia dla kadry pomocy społecznej i podmiotów współpracujących w latach 2015-2019
(Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
liczba szkoleń	8	8	11	13	13
liczba osób (osoby mogą się powtarzać)	345	387	415	409	448

Kluczowe wyzwania:

- Pozyskiwanie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry do świadczenia usług w obszarze społecznym.
- Zapewnienie stałego, specjalistycznego wsparcia oraz szkoleń pracownikom w obszarze i rodzicom zastępczym.
- Warunki zatrudnienia powinny uwzględniać trudne warunki pracy, obciążające.

2.2. Analiza SWOT poszczególnych obszarów

1. RODZINA I PIECZA ZASTĘPCZA	
Co działa i powinno być kontynuowane:	Co nie działa, czego brakuje:
<ul style="list-style-type: none"> – zasoby instytucji (nowy Środowiskowy Dom Samopomocy – powiatowy – 30 miejsc), – wysoki poziom funkcjonowania istniejących rodzin zastępczych, – dobra, dobrze przygotowana kadra koordynatorów (bez rotacji, stałość kadry), – dobra współpraca organizatora pieczy zastępczej z rodzinami zastępczymi, – dobrze zorganizowana sieć współpracy organizatora pieczy zastępczej z profesjonalistami z zewnątrz, – szkolenia dla rodzin zastępczych, – szkolenia dla kadry, – akcja promująca rodzicielstwo zastępcze i rodziny biologiczne, wielodzietne („Perła dla Życia” – nagroda Starosty), – szkolenia – „Szkola dla rodziców” – praca z rodziną biologiczną (Program SZANSA), – rodziny zagrożone odebraniem dziecka i praca nad powrotem dziecka do rodziny, – program: START KU DOROSŁOŚCI – proces usamodzielniania od 16. roku życia – Klub MŁODZIEŻOWY (dla dzieci z pieczy zastępczej), – działające placówki opiekuńczo – wychowawcze (placówki 4x14= 56 miejsc), – mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków, – wsparcie dla rodzin – osób w kryzysie – schronienie Centrum Interwencji Kryzysowej, – wsparcie dla rodzin w zakresie przemocy i uzależnień, – wsparcie specjalistów dla osób będących w kryzysie. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak miejsc interwencyjnych w zakresie umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej, – brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, – niewystarczający dostęp do oferty wsparcia specjalistycznego np. psychiatra dziecięcy, – brak miejsc do realizacji „opieki wytchnieniowej” na terenie powiatu, – brak odpowiedniej bazy lokalowej do liczby i zakresu realizacji zadań, – niewystarczająca oferta w zakresie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, – brak stałego wolontariatu (np. rodzin wspierających) dla wychowanków usamodzielnianych z placówek, – niewystarczające środki na szkolenia kadry, – duży opór rodziców biologicznych we współpracy z kadrami instytucji pomocowych, w zakresie powrotu dzieci do domu, – brak specjalistycznej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu terapeutycznego.

1. RODZINA I PIECZA ZASTĘPCZA

Co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian:

- otwartość i przychylność władz powiatu, zrozumienie problemu,
- dobra współpraca z organami, NGO, rodzinami zastępczymi, Policją, Sądem, Strażą Pożarną, prokurator, szpital,
- dobry sposób zarządzania instytucją,
- wsparcie finansowe powiatu,
- współfinansowanie gmin,
- dobra współpraca i współfinansowanie z PUP,
- gotowość, umiejętność pozyskiwania środków,
- dobra opinia (notowania) powiatu w skali kraju,
- zasoby ludzkie (osoby gotowe, chętne) gotowe do zmian (personel PCPR),
- zasoby instytucji (ŚDS – powiatowy).

Co może zagrażać wprowadzonym zmianom:

- uwarunkowania polityczne,
- ciągłe zmiany przepisów,
- nękające kontrole (kontrolujący – brak jasno określonego celu kontroli),
- niedoprecyzowane przepisy, ustawy,
- obawa o zmiany w kadrach,
- niedofinansowanie (brak środków finansowych),
- niski standard warunków lokalowych dla kadry,
- niepewność finansowa (podwyżki dla pracowników).

2. SENIORZY

Co działa i powinno być kontynuowane:	Co nie działa, czego brakuje:
<ul style="list-style-type: none"> – powiatowy program „NESTOR” (funkcjonowanie klubów seniora w gminach, teleopieka, wolontariat), – Uniwersytet III Wieku – NGO - powiatowy, granty z powiatu, – Domy Pomocy Społecznej – zapewniają miejsca dla mieszkańców (DPS – prywatne – duża liczba, Gminny Ośrodek Opiekuńczy – Mieszkania Chronione, Ośrodek Geriatryczny Sianowo), – dofinansowanie imprez i przedsięwzięć realizowanych we współpracy z gminami, – likwidacja barier architektury w komunikowaniu się, technicznych, – Centrum Interwencji Kryzysowej – oferta wsparcia dla osób i rodzin będących w kryzysie (w tym chorzy na otępienie i Alzheimera) – CIK – oferta psychologiczna i prawna dla seniorów, w tym dla ofiar przemocy, – spotkania organizacyjno-informacyjne np. z Policją – „Na wnuczka”, prewencja ze Strażą Pożarną (czad, zatrucia, bezpieczne ogrzewanie), – akcje profilaktyki zdrowotnej dla osób 60+, – szczepionki (grypa, HCV, cukrzyca, COVID-19).	<ul style="list-style-type: none"> – brak wyodrębnionej polityki senioralnej, – brak Powiatowej Rady Seniorów, – niewystarczająco rozwinięty wolontariat, w tym wolontariat międzypokoleniowy, – niski poziom skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec seniorów (przemoc fizyczna, ekonomiczna, psychiczna), – niska świadomość seniorów (jw.) o możliwościach pomocy wobec aktów przemocy: niezgłaszanie – lęk, niska świadomość, wstyd, – niewystarczająca liczba miejsc rehabilitacji, – niewystarczające informacje o ofertach i możliwościach wsparcia, rehabilitacji, – niewystarczająca liczba miejsc rekreacji dostosowanych dla seniorów (np. ławeczki do odpoczynku, ciągi komunikacyjne, infrastruktura nie jest dostosowana do potrzeb seniorów), – brak dostatecznej liczby publicznych toalet dostosowanych dla Seniorów (bez barier architektonicznych) – niewystarczająco rozwinięta infrastruktura transportu publicznego dostosowana do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych, – nieodpowiednia liczba miejsc parkingowych w tym dla seniorów, osób niepełnosprawnych.

2. SENIORZY

Co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian:

- wydłużający się czas życia, liczba osób w wieku poprodukcyjnym,
- otwartość władz na problemy,
- duże wsparcie finansowe z zewnątrz (programy),
- wzrost świadomości i potrzeby na rzecz aktywności wśród seniorów,
- coraz bogatsza infrastruktura z możliwością wykorzystania przez seniorów,
- polityka, uwarunkowania polityczne rządowe i samorządowe,
- otwieranie się, ewolucja instytucji,
- wykształcenie kardy pomocy społecznej na potrzeby seniorów,
- zmiana mentalności seniorów w zakresie ich aktywności i współpracy.

Co może zagrażać wprowadzonym zmianom:

- ograniczony dostęp – niskie świadczenia emerytalne,
- ograniczony dostęp do lekarza, kultury, komunikacji miejskiej, wiejskiej,
- niedostosowana infrastruktura (bariery infrastruktury komunikacyjnej).

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Co działa i powinno być kontynuowane:	Co nie działa, czego brakuje:
<ul style="list-style-type: none"> – realizacja „Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kartuskim”, – szeroka oferta placówek (edukacyjna dla dzieci osób niepełnosprawnych, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy – 5 w powiecie na 9 w województwie pomorskim, 2 ośrodki szkolno-wychowawcze), – 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej, 6 Środowiskowych Domów Samopomocy, – OREW prowadzony przez NGO – dobra współpraca, – 2 przedszkola dla dzieci niepełnosprawnych, – 2 DPS (powiatowe – zasięg ponadgminny), – 9 DPS (prywatnych lub prowadzonych przez NGO – prowadzenie), – szeroka oferta dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny, środki pomocnicze, – współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy – aktywizacja zawodowa, – działający system powiadamiania ratunkowego dla osób niesłyszących, – współpraca z NGO – spotkania edukacyjno-informujące, – likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, – dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, – działający Zespół ds. do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, – współpraca z GOPS, CIS, KIS, – transport uczestników WTZ, ŚDS, OREW, SOSW, DPS – zakup autobusów, busów zapewniających dowóz do instytucji, – wypracowany schemat wsparcia rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym, – wyjazdowe, terenowe spotkania informacyjne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca liczba miejsc rehabilitacji, – niedostosowany transport publiczny do potrzeb osób niepełnosprawnych ze schorzeniami specjalnymi, – zbyt mała liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, – brak oferty wsparcia w zakresie opieki całodobowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, – niewystarczająca ilość środków finansowych na likwidację barier architektonicznych w miejscach zamieszkania oraz na turnusy rehabilitacyjne, – niewystarczające wsparcie finansowe na zapewnienie transportu osób niepełnosprawnych przy placówkach wsparcia dla wszystkich potrzebujących, – niewystarczająca promocja aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, – utrzymująca się niska świadomość społeczna na temat możliwości i potencjału osób niepełnosprawnych, – niewystarczająca oferta turystyczna, kulturalna, rekreacyjna i sportowa dla osób niepełnosprawnych, – niewystarczająca promocja poradnictwa on-line dla osób niepełnosprawnych, – niewystarczający dostęp do Internetu osób niepełnosprawnych i ich możliwości korzystania on-line, – zwiększenie liczby osób składających wnioski w systemie online.

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Co działa i powinno być kontynuowane:

- wykwalifikowana stała kadra,
- wdrożony system SOW – wnioski on-line dla osób niepełnosprawnych,
- stała aktualna informacja na temat możliwości wsparcia osób niepełnosprawnych – PCPR Kartuzy.

Co nie działa, czego brakuje:

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian:

- duża aktywność NGO w zakresie wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby ofert zakupu nowoczesnego sprzętu,
- finansowanie i wzrost środków finansowania z PFRON (środki finansowe wg algorytmu oraz z programów celowych),
- współpraca między instytucjami, samorządami, NGO i PFRON,
- coraz większa świadomość osób niepełnosprawnych i ich rodzin w pozyskaniu wsparcia i pomocy.

Co może zagrażać wprowadzonym zmianom:

- brak ciągłości finansowania zadań,
- wypadnięcie z systemu organizacji, które realizowały zadania (kryzys COVID),
- mentalność społeczna i utrwalone stereotypy dotyczące osób niepełnosprawnych i ich możliwości,
- ograniczenie środków finansowych na realizację zadań,
- brak wykwalifikowanej kadry do realizacji zadań.

4. PROBLEMY I ZAGROŻENIA SPOŁECZNE; NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Co działa i powinno być kontynuowane:	Co nie działa, czego brakuje:
<ul style="list-style-type: none"> – współpraca z gminami i Gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi, – prężnie działające CIK, – współpraca z innymi organizacjami: Sąd, Policja, Prokuratura, – efektywna realizacja programu i projektów dla osób stosujących przemoc i osób doświadczających przemocy, – oferta wsparcia dla rodzin w alienacji rodzicielskiej, – oferta dla osób uzależnionych behawioralnie, w kryzysach psychospołecznych, uzależnionych od środków psychoaktywnych, – profilaktyka cyberprzemocy, handlu ludźmi, – wykwalifikowana kadra Centrum Interwencji Kryzysowej, – schronienie w Centrum Interwencji Kryzysowej dla osób będących w kryzysie, – współpraca w tworzeniu procedur w zakresie interwencyjnego umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej, – współfinansowanie przez gminy realizacji zadań w zakresie uzależnień od środków psychoaktywnych, – punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, (powiatowe i ministerialny – dla osób pokrzywdzonych przestępstwem) w każdej gminie, – schronienie dla samotnych matek z dziećmi i kobiet w ciąży, – przychylność i zrozumienie władz samorządowych.	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający poziom realizacji procedur NK w szkołach i ZOZ (przerzucanie odpowiedzialności na specjalistów CIK oraz OPS) – skromna baza lokalowa CIK, – ograniczana kadra specjalistów CIK, – niewystarczające wsparcie finansowe dla CIK do realizacji celów (więcej specjalistów, zwiększenie liczby godzin pracy), – słabe wsparcie innych instytucji (szkoła, ochrona zdrowia) – niski poziom świadomości i wrażliwości na nowe problemy społeczne, – niska świadomość w zakresie nowych uzależnień, w tym behawioralnych (hazard, słodycze, anoreksja, „tuczenie”, niedbałość o standardy żywienia i inne), – niski poziom aktywności ze strony rodziców w rozwiązywaniu problemów rodzinnych z instytucjami oferującymi odpowiednie wsparcie (problemy wychowawcze, uzależnienia i inne sytuacje kryzysowe), – ograniczony dostęp do psychiatrii dziecięcego, oraz poradni psychiatrycznej dla dzieci, – brak oferty wsparcia dla rodzin oraz dzieci (Centrum Wsparcia Rodziny), – brak wspólnej polityki imigrantów (otwartość na nowych mieszkańców, pracowników, rodziny).

4. PROBLEMY I ZAGROŻENIA SPOŁECZNE; NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian:	Co może zagrażać wprowadzonym zmianom:
<ul style="list-style-type: none"> – wykwalifikowana kadra, – współpraca między gminami i powiatem, – zrozumienie problemu przez kierownictwo, – kultura współpracy, – zabezpieczone środki finansowe.	<ul style="list-style-type: none"> – chaos w polityce (prawny), – różne definiowanie problemu przemocy w poszczególnych instytucjach, – niewystarczające środki finansowe na rozwijanie działań, – brak odpowiedniej liczby specjalistów, – odejście od kultuwowania wartości rodzinnych, – zmiana hierarchii wartości (upadek wartości rodzinnych, szacunku do pracy), – rozwijający się rynek środków psychoaktywnych, Internet – gry, – niska świadomość o zagrożeniach wśród rodziców, – problemy młodzieży z tożsamością - eksperymenty seksualne (brak świadomości konsekwencji w życiu, rozwoju), – wczesna inicjacja seksualna, alkoholowa, używkowa, – brak otwartości szkół, późna reakcja.

5. RYNEK PRACY I EKONOMIA SPOŁECZNA

Co działa i powinno być kontynuowane:	Co nie działa, czego brakuje:
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie nowych miejsc pracy w powiecie, – wzrost liczby podmiotów gospodarczych, – realizacja projektów/programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców powiatu, – wspieranie aktywności zawodowej osób bezrobotnych, w tym osób z grup szczególnego ryzyka, tj. osoby młode, długotrwale bezrobotni, osoby powyżej 50. roku życia, osoby niepełnosprawne poprzez działania oferowane przez PUP, – stosowanie wobec osób bezrobotnych, w szczególności z grup szczególnego ryzyka łączonych form wsparcia, – realizacja inicjatyw/działań do „wspólnego klienta”, – współpraca PUP z PCPR w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych, – sieć podmiotów ekonomii społecznej w powiecie (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne), – działania wspierające działalność podmiotów ekonomii społecznej (zakup towarów i usług).	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt niskie kwoty stypendiów stażowych, – brak precyzyjnych wytycznych dot. uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w projektach finansowych ze środków EFS, – nieukończone prace nad Zintegrowanym Systemem Kwalifikacji, – niewystarczająca promocja działalności podmiotów ekonomii społecznej, – zbyt niska świadomość społeczna w zakresie istoty funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

5. RYNEK PRACY I EKONOMIA SPOŁECZNA

Co sprzyja działaniu i wprowadzaniu zmian	Co może zagrażać wprowadzonym zmianom
<ul style="list-style-type: none"> – duża aktywność osób bezrobotnych w zakresie chęci zakładania działalności gospodarczej, – udzielenie wsparcia finansowego na tworzenie miejsc pracy, – udzielanie wsparcia finansowego na otwieranie działalności gospodarczej lub zakładanie spółdzielni socjalnej, – współpraca instytucji systemu pomocy społecznej oraz NGO z PUP.	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie środków Funduszu Pracy na aktywizację osób bezrobotnych, – ograniczenie środków finansowych z Unii Europejskiej na realizację projektów, – zbyt restrykcyjne wymogi dot. osiągnięcia wskaźników w projektach, – zmiany przepisów prawnych, – niepewna sytuacja Powiatowych Urzędów Pracy w zakresie zasad ich dalszego funkcjonowania, – obawa o zmiany w kadrach – niepewność finansowa pracowników (brak podwyżek dla pracowników).

3. Część trzecia Strategii – programowa

3.1. Wizja rozwoju Powiatu Kartuskiego

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim jest określenie priorytetów dla rozwoju społecznego na najbliższe lata oraz zidentyfikowanie wyzwań, którym powiat będzie musiał sprostać w tym okresie.

Powiat Kartuski obszarem realizacji zidentyfikowanych wyzwań społecznych oraz obszarem skutecznego rozwiązywania problemów społecznych na rzecz swoich mieszkańców.

Zawarte w niniejszej Strategii zadania do zrealizowania wychodzą poza dotychczasowe rozumienie pomocy społecznej jako wsparcia finansowego dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej. Tak rozumiana pomoc społeczna byłaby tylko redystrybucją dochodu narodowego i stanowiła doraźną pomoc dla beneficjentów.

Realizacja zadań założonych w Strategii spowoduje wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin, które podejmują wysiłki mające na celu polepszenie swojej sytuacji. Tylko poprzez wykorzystanie zasobów instytucjonalnych i kadrowych instytucji społecznych przy jednoczesnej postawie aktywności osób i rodzin zamieszkujących Powiat Kartuski jest możliwość trwałej poprawy jakości życia wszystkich jego mieszkańców, a także rozwiązanie problemów społecznych dotyczących w szczególności osoby najgorzej usytuowane, chroniąc ich tym samym przed ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Po analizie problemów społecznych wybrano następujące obszary strategiczne:

1. Rodzina i piecza zastępcza.
2. Seniorzy.
3. Niepełnosprawność.
4. Problemy i zagrożenia społeczne; nowe zjawiska społeczne.
5. Rynek pracy i ekonomia społeczna.

Każdy z wybranych obszarów został przełożony na cel strategiczny, który wyznacza szczególny kierunek działań strategicznych. Do każdego celu strategicznego wskazano cele operacyjne podzielone na kierunki działań. Dodatkowo wskazano podmioty wiodące i odpowiedzialne za realizację Strategii. Dokument zawiera także wskaźniki ułatwiające dokonywanie oceny stopnia realizacji Strategii.

3.2. Cele strategiczne, operacyjne i zadania do realizacji

Strategia będzie realizowana przez pięć celów strategicznych, mających charakter ogólny. Cele strategiczne odpowiadają wyznaczonym priorytetowym obszarom. Celom strategicznym są podporządkowane cele szczegółowe i kierunki działań.

Założono, że koniecznym jest wyznaczenie takich celów strategicznych, które z jednej strony umożliwią władzom Powiatu Kartuskiego ograniczenie głównych problemów i zagrożeń społecznych, a z drugiej pozwolą na skuteczną realizację zaplanowanych działań, będących odpowiedzią na wzrastające potrzeby osób i rodzin, oraz tendencje demograficzne i społeczne w powiecie.

- 1. Systematyczne wspieranie rodziny i rozwój systemu pieczy zastępczej.**
- 2. Polityka senioralna odpowiedzią na potrzeby i wyzwania seniorów.**
- 3. Wyrównywanie szans osobom z niepełnosprawnościami.**
- 4. Obserwacja i reagowanie na zagrożenia i nowe zjawiska społeczne.**
- 5. Stały rozwój wszelkich form aktywności zawodowej dla różnych grup społecznych.**

3.2.1. Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodzina jest podstawą społeczeństwa, decyduje o jego obliczu. To rodzina ustala pewne normy postępowania, które później są przenoszone na całe społeczeństwo, niezależnie od jego kultury czy religii. Wzorce utrwalone już od najwcześniejszych lat życia człowieka, system wartości, reguły postępowania, stosunki panujące w tej małej grupie decydują o wyglądzie większych grup społecznych: społeczności szkolnej, pracowniczej czy wreszcie społeczeństwu jako całości.

Zewnętrzna rzeczywistość stawia rodzinę przed wieloma wyzwaniami, zmuszając do poszukiwania nowych sposobów radzenia sobie z nimi.

Troska o rodzinę towarzyszy społeczeństwom niemal od zawsze z uwagi na wartość jaką przedstawia ona zarówno dla jednostki jak i dla samego społeczeństwa. Ważne jest zauważanie i reagowanie na problemy, których rodzina doświadcza w zmieniających się czasach i społeczeństwach.

Wspieranie rodziny i zapewnienie pieczy zastępczej stanowi jedno z głównych działań powiatu.

Gdy rodzina nie może zadbać sama o siebie, potrzebna jest pomoc państwa, które oferuje różnorodne usługi, będące podstawą stabilizacji i oparcia.

Prowadzone działania na rzecz rodziny powinny uwzględniać nowe zjawiska w przestrzeni społecznej – kryzysy, niepewność, pandemię, które mogą mieć negatywny wpływ na kondycję rodziny.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Dzieciom, których, ze względu na ich dobro, nie można pozostawić we własnych rodzinach, zapewnia się opiekę zastępczą, która powinna być najbardziej jak to możliwe zbliżona do opieki rodzicielskiej.

Cel operacyjny 1.1. Wprowadzanie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin.

Działania:

1. Innowacyjność w pracy socjalnej z rodzinami potrzebującymi pomocy poprawiająca wizerunek pomocy społecznej w powiecie kartuskim.
2. Świadczenie wsparcia specjalistycznego dla rodzin: psychologicznego, pedagogicznego, logopedycznego.
3. Zapewnienie środowiskowych form wsparcia dla rodzin.
4. Tworzenie optymalnych warunków dla kształtowania umiejętności wychowawczych rodziców np. szkoła dla rodziców.
5. Zapewnienie dostępu do oferty wsparcia specjalistycznego np. psychiatra dziecięcy.
6. Realizacja projektów partnerskich z udziałem NGO na rzecz rozwoju usług społecznych kierowanych do rodzin.
7. Kształtowanie świadomości społecznej, realizacja akcji promujących rodziny wielodzietne i wychowywanie dzieci w rodzinach biologicznych.
8. Współpraca międzyinstytucjonalna z organami, z NGO, z rodzinami zastępczymi, Policją, Sądem, Strażą Pożarną, prokuratorem, szpitalem.

Cel operacyjny 1.2. Stałe doskonalenie systemu pieczy zastępczej w powiecie kartuskim.

Działania:

1. Sukcesywne zwiększanie udziału rodzinnych form pieczy zastępczej w systemie pieczy zastępczej.
2. Kształtowanie świadomości społecznej, realizacja akcji promujących rodzicielstwo zastępcze.
3. Rozwój i profesjonalizacja form opieki instytucjonalnej dla dzieci.
4. Rozwój usług wspierających opiekę zastępczą: rodziny pomocowe, wolontariat.
5. Zapewnienie miejsc interwencyjnych w celu natychmiastowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie dzieciom z terenu powiatu kartuskiego prawidłowego wychowania w rodzinie biologicznej lub miejsca w pieczy zastępczej.

Działania:

1. Zwiększanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

2. Wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w celu udoskonalania systemu pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie potrzebującym dzieciom z powiatu kartuskiego możliwości umieszczenia w odpowiedniej formie pieczy zastępczej.
4. Wprowadzanie działań zmniejszających opór rodziców biologicznych we współpracy z pracownikiem socjalnym.

Cel operacyjny 1.4. Podniesienie poziomu usług świadczonych na rzecz osób opuszczających pieczę zastępczą.

Działania:

1. Realizacja projektów wspierających proces usamodzielniania od 16 roku życia.
2. Prowadzenie mieszkania chronionego dla usamodzielnianych wychowanków.
3. Zapewnienie odpowiedniej oferty w zakresie mieszkalnictwa dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.
4. Tworzenie stałego wolontariatu dla usamodzielnianych wychowanków z pieczy zastępczej.
5. Wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w celu udoskonalania systemu pieczy zastępczej w zakresie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.

Cel operacyjny 1.5. Stałe wzmacnianie i profesjonalizacja kadr pracujących z rodziną i kadr pracujących w pieczy zastępczej.

Działania:

1. Wsparcie specjalistyczne dla rodzin zastępczych, oferta szkoleniowa i integracyjna.
2. Szkolenia kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej.
3. Zabezpieczenie potrzeb lokalowych i finansowych dla rodzin zastępczych.

3.2.2. Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW

Starość, która staje się udziałem coraz większej rzeszy ludzi, jest trudnym okresem w życiu człowieka, o ile ten nie zostanie do tego odpowiednio przygotowany. Często towarzyszącymi starości są samotność, poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym, życie w ubóstwie,

niepełnosprawność i choroby. Na jakość życia ludzi starszych mają wpływ zarówno czynniki osobnicze/indywidualne, genetyczne, ale też społeczne. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, zachorowaniami niejednokrotnie na kilka chorób, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. Powszechne przygotowanie się do starości stanowi zatem nowe wyzwanie dla współczesnych społeczeństw, które powinny położyć szczególny nacisk na edukację ku dobremu modelowi przeżywania starości, w tym na motywowanie osób starszych do aktywności zarówno w sferze fizycznej, jak też intelektualnej.

Nie mniej ważne w pracy z seniorami jest też wykorzystanie ich potencjału oraz kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej pozytywnego wizerunku aktywnego starzenia się.

W pracy z seniorami nie można zapomnieć o rosnącej grupie seniorów o obniżonej sprawności oraz zależnych od opieki, którzy nie mają wystarczającej oferty wsparcia. Skutkuje to osamotnieniem i głębokim wykluczeniem społecznym. System wsparcia osób w wieku 60+ nie jest adekwatny do obecnych i prognozowanych potrzeb. Niewystarczające jest również wsparcie rodzin i opiekunów osób starszych.

Cel operacyjny 2.1. Rozwój innowacyjnych usług społecznych adresowanych do seniorów tworzących warunki do ich aktywności społecznej.

Działania:

1. Podjęcie działań w kierunku opracowania polityki senioralnej dla powiatu kartuskiego.
2. Badanie potrzeb seniorów i wykorzystanie badań do kształtowania polityki senioralnej.
3. Rozpowszechnianie informacji dotyczących programów, oferty kulturalnej i sportowej, rehabilitacyjnej, usług adresowanych do seniorów.
4. Podejmowanie działań w zakresie współpracy międzypokoleniowej.
5. Wspieranie integracji seniorów - powstawanie grup samopomocowych, rozwój uniwersytetów trzeciego wieku, klubów seniora.
6. Wspieranie finansowe integracji seniorów, imprez i przedsięwzięć (we współpracy z gminami oraz z NGO).
7. Wspieranie funkcjonowania w gminach klubów seniora, teleopieki, wolontariatu.
8. Podjęcie działań w celu rozwoju miejsc rekreacji dostosowanych dla seniorów (np. ławeczki do odpoczynku, ciągi komunikacyjne, infrastruktura dostosowana do potrzeb seniorów).

Cel operacyjny 2.2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku aktywnego starzenia się.

Działania:

1. Akcje i przedsięwzięcia społeczne promujące prawa seniorów w celu prowadzenia polityki włączającej.
2. Zmiana mentalności i kształtowanie świadomości seniorów dotyczącej możliwości ich aktywnego funkcjonowania.
3. Wzmacnianie bezpieczeństwa we własnym miejscu zamieszkania osób starszych poprzez pogadanki i wykłady.
4. Zapewnienie przedstawicielstwa/reprezentacji seniorów, podejmowanie działań w celu powołania Powiatowej Rady Seniorów.
5. Uświadamianie problemu przemocy w rodzinie wobec seniorów (fizyczna, ekonomiczna, psychiczna).
6. Prowadzenie działań uświadamiających instytucje publiczne i otwierających je na potrzeby seniorów.

Cel operacyjny 2.3. Zapewnienie efektywniejszego wsparcia dla seniorów i poprawa jakości ich życia.

Działania:

1. Aktywizowanie seniorów poprzez różnorodne formy działań obywatelskich.
2. Realizacja projektów na rzecz seniorów pobudzających ich aktywność społeczną.
3. Organizowanie spotkań organizacyjno-informacyjnych i prewencyjnych (czad, zatrucia, bezpieczne ogrzewanie).
4. Prowadzenie akcji profilaktyki zdrowotnej dla seniorów (m.in. szczepionki przeciw grypie, HCV, cukrzyca).
5. Podjęcie działań w celu dostosowania infrastruktury do potrzeb seniorów (dostateczna liczba publicznych toalet dostosowanych dla seniorów, odpowiednia liczba miejsc parkingowych, rozwój infrastruktury transportowej uwzględniającej potrzeby seniorów).
6. Zwiększanie liczby miejsc rehabilitacji i rekreacji na terenie powiatu.
7. Budowanie wolontariatu na rzecz osób starszych.
8. Realizacja różnych programów na rzecz seniorów finansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Cel operacyjny 2.4. Rozwój systemu wsparcia i opieki dla seniorów zależnych.

Działania:

1. Zapewnienie wsparcia środowiskowego dla niesamodzielnych, zależnych seniorów.
2. Zapewnienie pomocy instytucjonalnej dla seniorów w formie domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych oraz innych form m.in. rodzinnych domów pomocy.
3. Zapewnienie wykwalifikowanej kadry opiekuńczej do opieki nad osobami zależnymi.
4. Zapewnienie wsparcia opiekunom osób zależnych.
5. Umożliwienie integracji opiekunów osób zależnych – przeciwdziałanie ich izolacji.

3.2.3. Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wyrównywanie szans osobom z niepełnosprawnościami - jest długotrwałym procesem niesienia pomocy osobom z niepełnosprawnościami, aby mogły one wziąć na siebie pełną lub częściową odpowiedzialność kreowania swojego życia jako pełnoprawni członkowie społeczeństwa. Jest to zespół działań i świadczeń, dzięki którym wszelkiego typu systemy instytucji środowiskowych (edukacyjnych, opieki zdrowotnej, zatrudnienia i usług społecznych) mogą stać się dostępne dla wszystkich, także dla osób z niepełnosprawnościami.

Jednym z podstawowych procesów służących wyrównywaniu szans osobom z niepełnosprawnościami jest ich integracja. Celem integracji jest umożliwienie osobom poszkodowanym na zdrowiu prowadzenie normalnego życia i na takich samych warunkach jak innym członkom społeczeństwa. Integracja zakłada udostępnienie tym osobom wszystkich typów szkół, zdobyczy kulturowych i różnych form czynnego wypoczynku, z których korzystają osoby zdrowe.

Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny, sprzymierzeńcy i obrońcy praw, powinni mieć w każdym momencie dostęp do pełnej informacji na temat diagnozy, przysługujących im praw oraz dostępnych służbach, świadczeń i programów działania. Informacje o tych sprawach powinny być przedstawione w sposób dostępny i zrozumiały dla tych osób.

Niepełnosprawnym trzeba zagwarantować wszelkie prawa tak, aby mogli funkcjonować w społeczeństwie na równi ze wszystkimi obywatelami. Działania Strategii zakładają

stworzenie efektywnego systemu wspierania osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin poprzez prowadzenie polityki włączającej.

Cel operacyjny 3.1. Poprawa dostępu do usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Zapewnianie specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich oraz usług opieki wytchnieniowej.
2. Rozwój wsparcia instytucjonalnego dziennego i całodobowego dla osób z niepełnosprawnościami (edukacja, opieka, wsparcie środowiskowe).
3. Rozwój wsparcia instytucjonalnego dziennego i całodobowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Zwiększanie liczby miejsc rehabilitacji adekwatnie do potrzeb.
5. Zabezpieczenie wykwalifikowanej kadry do realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
6. Celowe wykorzystywanie dużej aktywności NGO w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 3.2. Przygotowywanie osób z niepełnosprawnościami do pełnienia ról społecznych.

Działania:

1. Podjęcie inicjatyw w celu zwiększenia usług psychiatrycznych.
2. Dbanie o dostosowanie transportu publicznego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ze schorzeniami specjalnymi.
3. Zapewnienie odpowiedniej komunikacji przeznaczonej na dowóz osób z niepełnosprawnościami do instytucji wsparcia dziennego i całodobowego.
4. Zwiększenie oferty turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej dla osób z niepełnosprawnościami.
5. Zwiększenie dostępu do Internetu osób z niepełnosprawnościami i ich możliwości korzystania z usług on-line.
6. Występowanie o zwiększenie środków finansowych na likwidację barier architektonicznych w miejscach zamieszkania oraz na turnusy rehabilitacyjne.
7. Odpowiedzialna realizacja programów PFRON.

Cel operacyjny 3.3. Wzmacnianie działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie realizacji działań aktywizujących zawodowo osoby z niepełnosprawnościami.
2. Realizacja „Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kartuskim”.
3. Wykorzystanie środków finansowych zewnętrznych do racjonalnego wsparcia osób z niepełnosprawnościami - aktywność projektowa.
4. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami adekwatnie do ich potrzeb.
5. Promowanie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 3.4. Wspieranie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodzin i opiekunów.
2. Zapewnienie opieki wytchnieniowej i miejsc do jej realizacji na terenie powiatu.
3. Zabezpieczenie wsparcia rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym.
4. Zapewnienie wyjazdowych spotkań informacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.
5. Zapewnienie usługi w postaci asystenta osoby niepełnosprawnej na terenie powiatu.

Cel operacyjny 3.5. Kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej praw i wizerunku osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Kampanie społeczne na temat praw osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi.
2. Akcje społeczne przybliżające temat niepełnosprawności i zaburzeń psychicznych.
3. Podejmowanie działań zmieniających utrwalone stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnościami i ich potencjału i możliwości.
4. Wspieranie coraz większej świadomości osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin odnośnie realizacji ich uprawnień.

3.2.4. Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

W dynamicznie rozwijającym się społeczeństwie bardzo ważna jest obserwacja i szybkie reagowanie na pojawiające się różne zagrożenia i zjawiska społeczne. Oznacza to otwartość i dostrzeganie nowych wyzwań, których nie unikniemy, które już funkcjonują i będą się rozwijać.

Do realizacji takich działań samorząd może włączyć instytucje pozarządowe i społeczne oraz organizacje wspierające różne grupy społeczne np. niepełnosprawnych, cudzoziemców, bezrobotnych, uzależnionych.

Cel operacyjny 4.1. Profilaktyka zagrożeń i nowych zjawisk społecznych.

Działania:

1. Wprowadzanie różnych form profilaktyki dla zauważonych nowych zagrożeń społecznych.
2. Kształtowanie świadomości społecznej i pobudzanie wrażliwości dla nowych zjawisk i zagrożeń społecznych.
3. Upowszechnianie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień i przemocy w celu wzrostu świadomości i zmniejszenia ryzyka zachowań nieakceptowanych społecznie.
4. Profilaktyka nowych zjawisk i zagrożeń społecznych, np. cyberprzemocy, handlu ludźmi.
5. Zapewnianie funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób pokrzywdzonych i będących w kryzysie w każdej gminie.
6. Zapewnianie odpowiedniej liczby specjalistów i odpowiedniej bazy lokalowej do prowadzenia działań profilaktycznych (m.in. Centrum Wsparcia Rodziny).

Cel operacyjny 4.2. Przewidywanie konsekwencji pojawiających się nowych zjawisk i zagrożeń społecznych i uwzględnianie ich w bieżących planach działań.

Działania:

1. Obserwacja zjawisk społecznych wywołanych zmianą hierarchii wartości (np. upadek wartości rodzinnych, szacunku do pracy) i podejmowanie odpowiednich działań.
2. Obserwacja skutków nowych uzależnień (hazard, słodycze, anoreksja, „tuczenie”, niedbałość o standardy żywienia) i opracowywanie sposobów reakcji na nie.

3. Wrażliwość na problemy młodzieży z tożsamością oraz wypracowywanie działań chroniących przed konsekwencjami różnych eksperymentów alkoholowych, używkowych i seksualnych.
4. Inicjowanie współpracy międzyinstytucjonalnej przeciwdziałającej rozwijającemu się rynkowi środków psychoaktywnych.
5. Zapewnianie usług psychiatry dziecięcego wspierającego dzieci i młodzież w pokonywaniu ich narastających problemów.
6. Działania zwiększające świadomość rodziców w zakresie konieczności społecznego reagowania na negatywne zjawiska społeczne, uświadamianie zagrożeń.
7. Uwzględnianie konsekwencji nowych zjawisk społecznych w tworzonych programach gminnych.

Cel operacyjny 4.3. Organizowanie interwencji kryzysowej.

Działania:

1. Rozwój usług wspierających w Centrum Interwencji Kryzysowej.
2. Współpraca z gminami, z Zespołami Interdyscyplinarnym i innymi podmiotami.
3. Realizacja programów dla osób stosujących przemoc i projektów dla osób doświadczających przemocy.
4. Konsekwentna realizacja procedur NK w szkołach oraz w ZOZ-ach.
5. Zapewnianie schronienia w Centrum Interwencji Kryzysowej dla osób w kryzysie o charakterze interwencyjnym, krótkotrwałym.
6. Wzmocnienie oferty schronienia dla samotnych matek z dziećmi i kobiet w ciąży.
7. Prowadzenie działań profilaktycznych, spotkań dla rodzin będących w kryzysie.
8. Wzmacnianie partnerskiej współpracy instytucji działających na rzecz przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.

Cel operacyjny 4.4. Współpraca międzyinstytucjonalna dobrą praktyką przy reagowaniu na zjawiska społeczne.

Działania:

1. Zapewnianie przygotowania służb instytucji do nowych wyzwań związanych z reagowaniem na zjawiska społeczne.
2. Zabezpieczanie odpowiedniej liczby kadr do realizacji działań.
3. Współpraca pomiędzy instytucjami w zakresie problemów społecznych, wymiana informacji, wspólne działania.
4. Działania instytucji pozarządowych i społecznych oraz organizacji wspierających grupy społeczne przy reagowaniu na zjawiska społeczne.

Cel operacyjny 4.5. Skuteczna i trwała integracja imigrantów.

Działania:

1. Podejmowanie działań z obszaru edukacji, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla imigrantów.
2. Prowadzenie polityki włączającej, partycypacja społeczna imigrantów w planowaniu działań ich dotyczących.
3. Wykorzystywanie zasobów i potencjału imigrantów do rozwoju powiatu.

3.2.5. Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

Obecnie mamy do czynienia z dwoistą strukturą rynku pracy: z jednej strony pracodawcy szukają talentów i pracowników zdolnych zaadaptować się do nowych wyzwań technologicznych i ich konsekwencji, z drugiej zaś rośnie liczba pracowników, którzy mają trudności ze znalezieniem pracy.

Na rynku pracy obserwuje się strukturalny deficyt zasobów ludzkich o pożądanym kompetencjach.

Świadomość pojawiania się tych nowych wyzwań staje się już wiedzą potoczną, chociaż nie przekłada się, niestety, na podejście do nauczania w szkołach i uczelniach, w których dominuje tradycyjny model i ciągle z trudem przezwyciężane są następstwa okresu masowego kształcenia wyżu demograficznego.

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Ich aktywizacja zawodowa polega na zaoferowaniu im różnych usług mających na celu poprawę ich sytuacji na rynku pracy. Oznacza to, że mogą im zostać zaoferowane zróżnicowane tematycznie kursy mające na celu podniesienie ich kwalifikacji, tak by były one zbliżone do kwalifikacji innych zatrudnionych

W ramach wspierania aktywizacji zawodowej na szczególną uwagę zasługują podmioty ekonomii społecznej, w tym podmioty zatrudnienia socjalnego, czyli centra i kluby integracji

społecznej, by mogły podnosić jakość swojej oferty na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel operacyjny 5.1. Zwiększenie działań na rzecz kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy w powiecie kartuskim.

Działania:

1. Tworzenie nowych kierunków kształcenia we współpracy z przedsiębiorcami i w zawodach ważnych dla regionu.
2. Wspieranie i rozwijanie edukacji ustawicznej.
3. Współpraca szkół z urzędem pracy i innymi instytucjami świadczącymi usługi rynku pracy w zakresie poradnictwa zawodowego.

Cel operacyjny 5.2. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.

Działania:

1. Dbanie o wzrost liczby podmiotów gospodarczych.
2. Udzielanie wsparcia finansowego na tworzenie miejsc pracy.
3. Zwiększenie wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych jako pracodawców tworzących miejsca pracy.
4. Podejmowanie działań w kierunku zwiększania liczby organizacji pozarządowych i ich profesjonalizacji.
5. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.
6. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy przez podmioty ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 5.3. Zwiększenie dostępności do rynku pracy i szans na zatrudnienie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działania:

1. Wspieranie aktywności zawodowej osób bezrobotnych, w tym osób z grup szczególnego ryzyka, tj. osoby młode, długotrwale bezrobotni, osoby powyżej 50. roku życia, osoby z niepełnosprawnościami poprzez działania oferowane przez PUP.
2. Stosowanie wobec osób bezrobotnych, w szczególności z grup szczególnego ryzyka łączonych form wsparcia.
3. Wspieranie funkcjonowania i rozwoju funkcjonujących KIS oraz CIS.
4. Współpraca PUP z PCPR w zakresie aktywizacji osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 5.4. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia.

Działania:

1. Zapewnienie wzrostu liczby podmiotów gospodarczych.
2. Wspieranie aktywności osób bezrobotnych w zakresie chęci zakładania działalności gospodarczej.
3. Udzielanie wsparcia merytorycznego dla osób zakładających działalność gospodarczą, w tym w zakresie tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 5.5. Wspieranie rozwoju i wzrost znaczenia ekonomii społecznej.

Działania:

1. Udzielanie wsparcia finansowego na zakładanie spółdzielni socjalnych.
2. Podejmowanie działań zapewniających ciągłość funkcjonowania spółdzielni socjalnych (po okresie realizacji projektu i finansowania).
3. Krzewienie idei spółdzielni socjalnych i innych podmiotów ekonomii społecznej wśród liderów społecznych i władz oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
5. Rozwój współpracy instytucji systemu pomocy społecznej oraz NGO ze służbami zatrudnienia.

Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
1.1.	Wprowadzanie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin.	1.1.1. Innowacyjność w pracy socjalnej z rodzinami potrzebującymi pomocy poprawiająca wizerunek pomocy społecznej w powiecie kartuskim.	OPS	liczba rodzin objętych pracą socjalną
		1.1.2. Świadczenie wsparcia specjalistycznego dla rodzin: psychologicznego, pedagogicznego, logopedycznego.	OPS, CIK, PPP	liczba udzielonych porad: psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych
		1.1.3. Zapewnienie środowiskowych form wsparcia dla rodzin.	OPS	liczba rodzin korzystających ze wsparcia
		1.1.4. Tworzenie optymalnych warunków dla kształtowania umiejętności wychowawczych rodziców np. szkoła dla rodziców.	OPS, PCPR, NGO	liczba osób korzystających z oferowanych form wsparcia
		1.1.5. Zapewnienie dostępu do oferty wsparcia specjalistycznego np. psychiatra dziecięcy.	NZOZ, PPP	liczba osób korzystających ze wsparcia
		1.1.6. Realizacja projektów partnerskich z udziałem NGO na rzecz rozwoju usług społecznych kierowanych do rodzin.	OPS, Powiat Kartuski	liczba realizowanych projektów
		1.1.7. Kształtowanie świadomości społecznej, realizacja akcji promujących rodziny wielodzietne i wychowywanie dzieci w rodzinach biologicznych.	OPS, PCPR, NGO	liczba akcji społecznych skierowanych do rodzin

Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		1.1.8. Współpraca międzyinstytucjonalna z organami, z NGO, z rodzinami zastępczymi, Policją, Sądem, Strażą Pożarną, prokuratorem, szpitalem.	OPS, PCPR	liczba wspólnych działań międzyinstytucjonalnych
1.2.	Stałe doskonalenie systemu pieczy zastępczej w powiecie kartuskim.	1.2.1. Zwiększanie udziału rodzinnych form pieczy zastępczej w systemie pieczy zastępczej.	PCPR	liczba rodzin zastępczych
		1.2.2. Kształtowanie świadomości społecznej, realizacja akcji promujących rodzicielstwo zastępcze.	PCPR	liczba form promujących rodzicielstwo zastępcze
		1.2.3. Rozwój i profesjonalizacja form opieki instytucjonalnej dla dzieci.	PCPR, NGO	liczba miejsc w opiece instytucjonalnej
		1.2.4. Rozwój usług wspierających opiekę zastępczą: rodziny pomocowe, wolontariat.	PCPR	liczba rodzin pomocowych liczba wolontariuszy w pieczy zastępczej
		1.2.5. Zapewnienie miejsc interwencyjnych w celu natychmiastowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.	Powiat Kartuski, PCPR	liczba miejsc interwencyjnych
1.3.	Zapewnienie dzieciom z terenu powiatu kartuskiego	1.3.1. Zwiększanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych.	PCPR, OPS, POW, RZ	liczba dzieci wracających do rodzin biologicznych

Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
	prawidłowego wychowania w rodzinie biologicznej lub miejsca w pieczy zastępczej.	1.3.2. Wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w celu udoskonalania systemu pieczy zastępczej.	OPS, PCPR, PPP, NGO	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
		1.3.3. Zapewnienie potrzebującym dzieciom z powiatu kartuskiego możliwości umieszczenia w odpowiedniej formie pieczy zastępczej.	PCPR	liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej w ciągu roku
		1.3.4. Wprowadzanie działań zmniejszających opór rodziców biologicznych we współpracy z pracownikiem socjalnym.	OPS, PCPR, CIK	liczba form działań podejmowanych we współpracy z rodzinami biologicznymi
1.4.	Podniesienie poziomu usług świadczonych na rzecz osób opuszczających pieczę zastępczą.	1.4.1. Realizacja projektów wspierających proces usamodzielniania od 16 roku życia.	PCPR	liczba projektów na rzecz usamodzielniania w pieczy zastępczej od 16. roku życia
		1.4.2. Prowadzenie mieszkania chronionego dla usamodzielnianych wychowanków.	PCPR	liczba wychowanków korzystających z mieszkania chronionego
		1.4.3. Zapewnienie odpowiedniej oferty w zakresie mieszkalnictwa dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.	Gminy, PCPR	liczba wychowanków korzystających z oferty mieszkalnictwa
		1.4.4. Tworzenie stałego wolontariatu dla usamodzielnianych wychowanków z pieczy zastępczej.	PCPR, POW, RZ	liczba wolontariuszy dla usamodzielnianych wychowanków

Cel strategiczny 1 – SYSTEMATYCZNE WSPIERANIE RODZINY I ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		1.4.5. Wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w celu udoskonalania systemu pieczy zastępczej w zakresie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.	PCPR, POW, RZ	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
1.5.	Stale wzmacnianie i profesjonalizacja kadr pracujących z rodziną i kadr pracujących w pieczy zastępczej.	1.5.1. Wsparcie specjalistyczne dla rodzin zastępczych, oferta szkoleniowa i integracyjna.	PCPR	liczba szkoleń i spotkań integracyjnych dla rodzin zastępczych
		1.5.2. Szkolenia kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej.	PCPR	liczba szkoleń liczba osób biorących udział w szkoleniach
		1.5.3. Zabezpieczenie potrzeb lokalowych i finansowych dla rodzin zastępczych.	PCPR	liczba rodzin zastępczych, wobec których zabezpieczono potrzeby lokalowe i finansowe

Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
2.1.	Rozwój innowacyjnych usług społecznych adresowanych do seniorów tworzących warunki do ich aktywności społecznej.	2.1.1. Podjęcie działań w kierunku opracowania polityki senioralnej dla powiatu kartuskiego.	Powiat Kartuski	opracowanie dokumentu polityki senioralnej
		2.1.2. Badanie potrzeb seniorów i wykorzystanie badań do kształtowania polityki senioralnej.	Powiat Kartuski	raport z badań
		2.1.3. Rozpowszechnianie informacji dotyczących programów, oferty kulturalnej i sportowej, rehabilitacyjnej, usług adresowanych do seniorów.	Powiat Kartuski, PCPR, Gminy, OPS, NGO	liczba form rozpowszechniania informacji
		2.1.4. Podejmowanie działań w zakresie współpracy międzypokoleniowej.	Powiat Kartuski, PCPR, Gminy, OPS, NGO	liczba działań międzypokoleniowych
		2.1.5. Wspieranie integracji seniorów - powstawanie grup samopomocowych, rozwój uniwersytetów trzeciego wieku, klubów seniora.	Powiat Kartuski, NGO	liczba grup samopomocowych liczba UTW liczba klubów seniora
		2.1.6. Wspieranie finansowe integracji seniorów, imprez i przedsięwzięć (we współpracy z gminami oraz z NGO).	Powiat Kartuski, Gminy	liczba przedsięwzięć na rzecz seniorów wspieranych finansowo
		2.1.7. Wspieranie funkcjonowania w gminach klubów seniora, teleopieki, wolontariatu.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba klubów seniora w gminach liczba osób korzystających z teleopieki

Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
				liczba wolontariuszy
		2.1.8. Podjęcie działań w celu rozwoju miejsc rekreacji dostosowanych dla seniorów (np. ławeczki do odpoczynku, ciągi komunikacyjne, infrastruktura dostosowana do potrzeb seniorów).	Powiat Kartuski, Gminy	liczba miejsc rekreacji dostosowanych do potrzeb seniorów
2.2.	Kształtowanie pozytywnego wizerunku aktywnego starzenia się.	2.2.1. Akcje i przedsięwzięcia społeczne promujące prawa seniorów w celu prowadzenia polityki włączającej.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba akcji promujących prawa seniorów
2.2.2. Zmiana mentalności i kształtowanie świadomości seniorów dotyczącej możliwości ich aktywnego funkcjonowania.		Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba akcji kształtujących świadomość seniorów	
2.2.3. Wzmacnianie bezpieczeństwa we własnym miejscu zamieszkania osób starszych poprzez pogadanki i wykłady.		Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba akcji dotyczących bezpieczeństwa seniorów	
2.2.4. Zapewnienie przedstawicielstwa /reprezentacji seniorów, podejmowanie działań w celu powołania Powiatowej Rady Seniorów.		Powiat Kartuski	liczba spotkań w celu powołania Powiatowej Rady Seniorów	
2.2.5. Uświadamianie problemu przemocy w rodzinie wobec seniorów (fizyczna, ekonomiczna, psychiczna).		CIK, PCPR, OPS, NGO	liczba spotkań dotyczących przemocy wobec seniorów	

Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		2.2.6. Prowadzenie działań uświadamiających instytucje publiczne i otwierających je na potrzeby seniorów.	NGO	liczba form współpracy z instytucjami publicznymi w zakresie potrzeb seniorów
2.3.	Zapewnienie efektywniejszego wsparcia dla seniorów i poprawa jakości ich życia.	2.3.1. Aktywizowanie seniorów poprzez różnorodne formy działań obywatelskich.	Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba działań obywatelskich z udziałem seniorów
		2.3.2. Realizacja projektów na rzecz seniorów pobudzających ich aktywność społeczną.	Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba projektów na rzecz seniorów
		2.3.3. Organizowanie spotkań organizacyjno-informacyjnych i prewencyjnych (czad, zatrucia, bezpieczne ogrzewanie).	Powiat Kartuski, Gminy, PCPR, NGO, KPPSP	liczba spotkań prewencyjnych
		2.3.4. Prowadzenie akcji profilaktyki zdrowotnej dla seniorów (szczepionki przeciw grypie, HCV, cukrzyca).	PCZ, Powiat Kartuski, PCPR, NGO	liczba spotkań dotyczących profilaktyki zdrowotnej dla seniorów
		2.3.5. Podjęcie działań w celu dostosowania infrastruktury do potrzeb seniorów (dostateczna liczba publicznych toalet dostosowanych dla seniorów, odpowiednia liczba miejsc parkingowych, rozwój infrastruktury transportowej uwzględniającej potrzeby seniorów).	Powiat Kartuski, Gminy	liczba obiektów infrastruktury dostosowanych do potrzeb seniorów
		2.3.6. Zwiększanie liczby miejsc rehabilitacji i rekreacji na terenie powiatu.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba zwiększonych miejsc rehabilitacji i rekreacji

Cel strategiczny 2 – POLITYKA SENIORALNA ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY I WYZWANIA SENIORÓW

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		2.3.7. Budowanie wolontariatu na rzecz osób starszych.	OPS, PCPR, NGO	liczba wolontariuszy pracujących z seniorami
		2.3.8. Realizacja różnych programów na rzecz seniorów finansowanych ze źródeł zewnętrznych.	Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba programów na rzecz seniorów
2.4.	Rozwój systemu wsparcia i opieki dla seniorów zależnych.	2.4.1. Zapewnienie wsparcia środowiskowego dla niesamodzielnych, zależnych seniorów.	PCPR, OPS, NGO	liczba seniorów niesamodzielnych korzystających ze wsparcia środowiskowego
		2.4.2. Zapewnienie pomocy instytucjonalnej dla seniorów w formie domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych oraz innych form m.in. rodzinnych domów pomocy.	PCPR, OPS	liczba seniorów korzystających z poszczególnych form pomocy instytucjonalnej
		2.4.3. Zapewnienie wykwalifikowanej kadry opiekuńczej do opieki nad osobami zależnymi.	DPS, NGO, OPS	liczba form wspierania kadry opiekuńczej
		2.4.4. Zapewnienie wsparcia opiekunom osób zależnych.	OPS, NGO	liczba spotkań z opiekunami osób zależnych
		2.4.5. Umożliwienie integracji opiekunów osób zależnych – przeciwdziałanie ich izolacji.	OPS, NGO	liczba spotkań integracyjnych

Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
3.1.	Poprawa dostępu do usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami.	3.1.1. Zapewnianie specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich oraz usług opieki wytchnieniowej.	Powiat Kartuski, Gminy, OPS, PCPR, NGO	liczba specjalistycznych usług liczba usług opieki wytchnieniowej
		3.1.2. Rozwój wsparcia instytucjonalnego dziennego i całodobowego dla osób z niepełnosprawnościami (edukacja, opieka, wsparcie środowiskowe).	Powiat Kartuski, Gminy, OPS, PCPR, NGO	liczba form wsparcia instytucjonalnego dla osób z niepełnosprawnościami
		3.1.3. Rozwój wsparcia instytucjonalnego dziennego i całodobowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Powiat Kartuski, Gminy, OPS, PCPR, NGO	liczba form wsparcia instytucjonalnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi
		3.1.4. Zwiększanie liczby miejsc rehabilitacji adekwatnie do potrzeb.	PCPR, OPS	liczba miejsc rehabilitacji
		3.1.5. Zabezpieczenie wykwalifikowanej kadry do realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	PCPR, OPS, NGO	liczba form wspierania kadry realizującej zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami
		3.1.6. Celowe wykorzystywanie dużej aktywności NGO w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami
3.2.	Przygotowywanie osób z niepełnosprawnościami	3.2.1. Podjęcie inicjatyw w celu zwiększenia usług psychiatrycznych.	PCZ, NZOZ, PPP	liczba podjętych inicjatyw

Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
	do pełnienia ról społecznych.	3.2.2. Dbanie o dostosowanie transportu publicznego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ze schorzeniami specjalnymi.	Powiat Kartuski, lokalny przewoźnicy	liczba osób korzystających z dostosowanego transportu
		3.2.3. Zapewnienie odpowiedniej komunikacji przeznaczonej na dowóz osób z niepełnosprawnościami do instytucji wsparcia dziennego i całodobowego.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba osób korzystających z dowozu do instytucji wsparcia dziennego i całodobowego
		3.2.4. Zwiększenie oferty turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej dla osób z niepełnosprawnościami.	Powiat Kartuski, Gminy, OKiS.	liczba ofert dla osób z niepełnosprawnościami
		3.2.5. Zwiększenie dostępu do Internetu osób z niepełnosprawnościami i ich możliwości korzystania z usług on-line.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba zwiększonego dostępu do internetu dla osób z niepełnosprawnościami
		3.2.6. Występowanie o zwiększenie środków finansowych na likwidację barier architektonicznych w miejscach zamieszkania oraz na turnusy rehabilitacyjne.	Powiat Kartuski, PCPR	liczba podjętych inicjatyw
		3.2.7. Odpowiedzialna realizacja programów PFRON.	Powiat Kartuski, PCPR	liczba spotkań w celu ustalania zasad realizacji programów PFRON
		3.3.	Wzmacnianie działań na rzecz aktywizacji	3.3.1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie realizacji działań

Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
	społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	aktywizujących zawodowo osoby z niepełnosprawnościami.		
		3.3.2. Realizacja „Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kartuskim”.	PCPR, OPS, NGO, PPP	osiąganie zakładanych wskaźników
		3.3.3. Wykorzystanie środków finansowych zewnętrznych do racjonalnego wsparcia osób z niepełnosprawnościami – aktywność projektowa.	Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba projektów z obszaru aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami
		3.3.4. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami adekwatnie do ich potrzeb.	Powiat Kartuski, Gminy, NGO	liczba osób z niepełnosprawnościami biorących udział w działaniach na ich rzecz
		3.3.5. Promowanie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	PUP, PCPR	liczba form promowania aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami
3.4.	Wspieranie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	3.4.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodzin i opiekunów.	OPS, PCPR, NGO	liczba godzin wsparcia psychologicznego
		3.4.2. Zapewnienie opieki wytchnieniowej i miejsc do jej realizacji na terenie powiatu.	OPS, PCPR, NGO	liczba godzin opieki wytchnieniowej

Cel strategiczny 3 – WYRÓWNYWANIE SZANS OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		3.4.3. Zabezpieczenie wsparcia rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym.	PCZ, OPS, PCPR, NGO	liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym korzystających ze wsparcia
		3.4.4. Zapewnienie wyjazdowych spotkań informacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.	PCPR, NGO	liczba wyjazdowych spotkań informacyjnych
		3.4.5. Zapewnienie usługi w postaci asystenta osoby niepełnosprawnej na terenie powiatu.	PCPR, OPS, NGO	liczba osób korzystających z usługi asystenta osoby niepełnosprawnej
3.5.	Kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej praw i wizerunku osób z niepełnosprawnościami.	3.5.1. Kampanie społeczne na temat praw osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi.	Powiat Kartuski, PCPR, OPS, NGO, WTZ, ŚDS	liczba kampanii społecznych
3.5.2. Akcje społeczne przybliżające temat niepełnosprawności i zaburzeń psychicznych.		PCPR, OPS, NGO, ŚDS, WTZ	liczba akcji społecznych	
3.5.3. Podejmowanie działań zmieniających utrwalone stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnościami i ich potencjału i możliwości.		PCPR, OPS, NGO, ŚDS, WTZ	liczba działań zmieniających stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnościami	
3.5.4. Wspieranie coraz większej świadomości osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin odnośnie realizacji ich uprawnień.		PCPR, OPS, NGO, ŚDS, WTZ	liczba działań utwierdzających osoby z niepełnosprawnościami odnośnie realizacji ich uprawnień	

Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
4.1.	Profilaktyka zagrożeń i nowych zjawisk społecznych.	4.1.1. Wprowadzanie różnych form profilaktyki dla zauważonych nowych zagrożeń społecznych.	PCPR, CIK, OPS, NGO	liczba form profilaktyki
		4.1.2. Kształtowanie świadomości społecznej i pobudzanie wrażliwości dla nowych zjawisk i zagrożeń społecznych.	PCPR, OPS, NGO	liczba akcji pobudzających wrażliwość społeczną
		4.1.3. Upowszechnianie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień i przemocy w celu wzrostu świadomości i zmniejszenia ryzyka zachowań nieakceptowanych społecznie.	PCPR, PPP, OPS, NGO	liczba spotkań profilaktycznych z młodzieżą
		4.1.4. Profilaktyka nowych zjawisk i zagrożeń społecznych, np. cyberprzemocy, handlu ludźmi.	PCPR, CIK, NGO	liczba spotkań dotyczących cyberprzemocy i handlu ludźmi
		4.1.5. Zapewnianie funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób pokrzywdzonych i będących w kryzysie w każdej gminie.	Powiat Kartuski, NGO	liczba punktów nieodpłatnej pomocy prawnej
		4.1.6. Zapewnianie odpowiedniej liczby specjalistów i odpowiedniej bazy lokalowej do prowadzenia działań profilaktycznych (m.in. Centrum Wsparcia	PCPR, CIK, OPS, NGO	liczba punktów prowadzących działania profilaktyczne

Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		Rodziny).		
4.2.	Przewidywanie konsekwencji pojawiających się nowych zjawisk i zagrożeń społecznych i uwzględnianie ich w bieżących planach działań.	4.2.1. Obserwacja zjawisk społecznych wywołanych zmianą hierarchii wartości (np. upadek wartości rodzinnych, szacunku do pracy) i podejmowanie odpowiednich działań.	PCPR, OPS, CIK, NGO	raporty z obserwacji
		4.2.2. Obserwacja skutków nowych uzależnień (hazard, stłucze, anoreksja, „tuczenie”, niedbałość o standardy żywienia) i opracowywanie sposobów reakcji na nie.	PCPR, CIK, OPS, NGO	raporty z obserwacji
		4.2.3. Wrażliwość na problemy młodzieży z tożsamością oraz wypracowywanie działań chroniących przed konsekwencjami różnych eksperymentów alkoholowych, używkowych i seksualnych.	PCPR, PPP, CIK, OPS, NGO	raporty z obserwacji
		4.2.4. Inicjowanie współpracy międzyinstytucjonalnej przeciwdziałającej rozwijającemu się rynkowi środków psychoaktywnych.	PCPR, PPP, CIK, NGO	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
		4.2.5. Zapewnianie usług psychiatry dziecięcego wspierającego dzieci	PCPR, PPP	liczba godzin usług psychiatry dziecięcego

Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		i młodzież w pokonywaniu ich narastających problemów.		
		4.2.6. Działania zwiększające świadomość rodziców w zakresie konieczności społecznego reagowania na negatywne zjawiska społeczne, uświadamianie zagrożeń.	PPP, OPS, PCPR, NGO	liczba spotkań uświadamiających z rodzicami
		4.2.7. Uwzględnianie konsekwencji nowych zjawisk społecznych w tworzonych programach gminnych.	Gminy, OPS	liczba nowych zjawisk ujętych w programach
4.3.	Organizowanie interwencji kryzysowej.	4.3.1. Rozwój usług wspierających Centrum Interwencji Kryzysowej.	Powiat Kartuski, PCPR, NGO	liczba usług wspierających
		4.3.2. Współpraca z gminami, z Zespołami Interdyscyplinarnym i innymi podmiotami.	PCPR, CIK	liczba spotkań z Zespołami Interdyscyplinarnymi w gminach
		4.3.3. Realizacja programów dla osób stosujących przemoc i projektów dla osób doświadczających przemocy.	PCPR, CIK	liczba programów i projektów
		4.3.4. Konsekwentna realizacja procedur NK w szkołach oraz w ZOZ-ach.	ZI, CIK	liczba szkół i ZOZ realizujących procedurę NK

Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		4.3.5. Zapewnianie schronienia w Centrum Interwencji Kryzysowej dla osób w kryzysie o charakterze interwencyjnym, krótkotrwałym.	Powiat Kartuski, PCPR	liczba osób korzystających ze schronienia
		4.3.6. Wzmocnienie oferty schronienia dla samotnych matek z dziećmi i kobiet w ciąży.	Powiat Kartuski, PCPR, OPS	liczba osób korzystających ze schronienia
		4.3.7. Prowadzenie działań profilaktycznych, spotkań dla rodzin będących w kryzysie.	PCPR, CIK, OPS, NGO	liczba spotkań dla rodzin w kryzysie
		4.3.8. Wzmacnianie partnerskiej współpracy instytucji działających na rzecz przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.	PCPR, CIK, OPS	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
4.4.	Współpraca międzyinstytucjonalna dobrą praktyką przy reagowaniu na zjawiska społeczne.	4.4.1. Zapewnianie przygotowania służb instytucji do nowych wyzwań związanych z reagowaniem na zjawiska społeczne.	Powiat Kartuski, Gminy, OPS, PCPR, CIK	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
		4.4.2. Zabezpieczanie odpowiedniej liczby kadr do realizacji działań.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba osób pracujących
		4.4.3. Współpraca pomiędzy instytucjami w zakresie problemów społecznych, wymiana informacji, wspólne działania.	PCPR, OPS	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych

Cel strategiczny 4 – OBSERWACJA I REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA I NOWE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		4.4.4. Działania instytucji pozarządowych i społecznych oraz organizacji wspierających grupy społeczne przy reagowaniu na zjawiska społeczne.	NGO, PCPR, CIK, OPS	liczba spotkań międzyinstytucjonalnych
4.5.	Skuteczna i trwała integracja imigrantów.	4.5.1. Podejmowanie działań z obszaru edukacji, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla imigrantów	Powiat Kartuski, PUP, OPS, PCPR, NGO	liczba imigrantów biorących udział w działaniach
		4.5.2. Prowadzenie polityki włączającej, partycypacja społeczna imigrantów w planowaniu działań ich dotyczących.	Powiat Kartuski, Gminy	liczba imigrantów biorących udział w działaniach
		4.5.3. Wykorzystywanie zasobów i potencjału imigrantów do rozwoju powiatu.	PUP, Pracodawcy	liczba imigrantów biorących udział w działaniach

Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
5.1.	Zwiększenie działań na rzecz kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy w powiecie kartuskim.	5.1.1. Tworzenie nowych kierunków kształcenia we współpracy z przedsiębiorcami i w zawodach ważnych dla regionu.	Powiat Kartuski, PUP, Pracodawcy	liczba nowych kierunków kształcenia
		5.1.2. Wspieranie i rozwijanie edukacji ustawicznej.	PUP, Edukacja	liczba osób w edukacji ustawicznej
		5.1.3. Współpraca szkół z urzędem pracy i innymi instytucjami świadczącymi usługi rynku pracy w zakresie poradnictwa zawodowego.	PUP, Placówki Edukacyjne	liczba osób korzystających z poradnictwa zawodowego
5.2.	Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.	5.2.1. Dbanie o wzrost liczby podmiotów gospodarczych.	PUP	liczba nowych podmiotów gospodarczych
		5.2.2. Udzielanie wsparcia finansowego na tworzenie miejsc pracy.	PUP	liczba utworzonych miejsc pracy ze wsparciem finansowym
		5.2.3. Zwiększenie wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych jako pracodawców tworzących miejsca pracy.	PUP	liczba organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia przy tworzeniu miejsc pracy
		5.2.4. Podejmowanie działań w kierunku zwiększania liczby organizacji pozarządowych i ich profesjonalizacji.	PUP, NGO	liczba nowych organizacji pozarządowych

Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		5.2.5. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.	PUP, Powiat Kartuski, NGO	liczba podmiotów ekonomii społecznej
		5.2.6. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy przez podmioty ekonomii społecznej.	Powiat Kartuski, Gminy, PUP	liczba miejsc pracy utworzonych przez PES-y
5.3.	Zwiększenie dostępności do rynku pracy i szans na zatrudnienie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	5.3.1. Wspieranie aktywności zawodowej osób bezrobotnych, w tym osób z grup szczególnego ryzyka, tj. osoby młode, długotrwale bezrobotni, osoby powyżej 50. roku życia, osoby z niepełnosprawnościami poprzez działania oferowane przez PUP.	Powiat Kartuski, Gminy, PUP	liczba wspieranych osób bezrobotnych
		5.3.2. Stosowanie wobec osób bezrobotnych, w szczególności z grup szczególnego ryzyka łączonych form wsparcia.	PUP	liczba osób, wobec których stosowano łączone formy wsparcia
		5.3.3. Wspieranie funkcjonowania i rozwoju funkcjonujących KIS oraz CIS.	Gminy, OPS	liczba osób uczestniczących w CIS oraz KIS
		5.3.4. Współpraca PUP z PCPR w zakresie aktywizacji osób z niepełnosprawnościami.	PUP, PCPR	liczba spotkań dotyczących współpracy PUP i PCPR

Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
5.4.	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia.	5.4.1. Zapewnienie wzrostu liczby podmiotów gospodarczych.	PUP, Pracodawcy	liczba podmiotów gospodarczych
		5.4.2. Wspieranie aktywności osób bezrobotnych w zakresie chęci zakładania działalności gospodarczej.	PUP, NGO	liczba osób bezrobotnych zakładających działalność gospodarczą
		5.4.3. Udzielanie wsparcia merytorycznego dla osób zakładających działalność gospodarczą, w tym w zakresie tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.	PUP, NGO	liczba wspieranych osób zakładających działalność gospodarczą, w tym podmiotów ekonomii społecznej
5.5.	Wspieranie rozwoju i wzrost znaczenia ekonomii społecznej.	5.5.1. Udzielanie wsparcia finansowego na zakładanie spółdzielni socjalnych.	Powiat Kartuski, Gminy, PUP	liczba spółdzielni socjalnych ze wsparciem finansowym
		5.5.2. Podejmowanie działań zapewniających ciągłość funkcjonowania spółdzielni socjalnych (po okresie realizacji projektu i finansowania).	PUP, NGO	liczba wspieranych spółdzielni socjalnych po okresie realizacji projektu
		5.5.3. Krzewienie idei spółdzielni socjalnych i innych podmiotów ekonomii społecznej wśród liderów społecznych i władz oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Powiat Kartuski, Gminy, PUP	liczba spotkań dotyczących krzewienia idei podmiotów ekonomii społecznej

Cel strategiczny 5 – STAŁY ROZWÓJ WSZELKICH FORM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik monitorujący
		5.5.4. Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.	PUP, Powiat Kartuski, Gminy	liczba wspieranych organizacji pozarządowych
		5.5.5. Rozwój współpracy instytucji systemu pomocy społecznej oraz NGO ze służbami zatrudnienia.	OPS, PCPR, PUP, NGO	liczba spotkań w ramach współpracy instytucji

3.3. Zarządzanie realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim

Monitorowanie wdrażania i realizacji założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027 jest głównym warunkiem realizacji celów określonych w tym dokumencie. Monitoring ten służyć ma systematycznej ocenie realizowanych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami strategicznymi. Z upływem czasu istotnym działaniem będzie ocena założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji powiatu, regionu i kraju, a które mogą pojawić się na przestrzeni czasu obowiązywania Strategii. W przypadku takich zmian konieczna będzie modyfikacja kierunków działania.

W celu prowadzenia stałego monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim 2021-2027, Starosta powoła zespół do spraw aktualizacji Strategii. Zespół składał się będzie z przedstawicieli władz samorządowych, pracowników ośrodków pomocy społecznej, przedstawicieli instytucji pomocowych z terenu powiatu oraz organizacji pozarządowych.

Monitoring Strategii dokonywany będzie raz na rok. Zgromadzone dane i wnioski po przeprowadzeniu monitoringu zespół przekaze Staroście Kartuskiemu oraz mieszkańcom powiatu.

Monitoring realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim umożliwi dokonanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażanych zadań dla życia społecznego powiatu.

3.4. Finansowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027 będą stanowić:

- 1) Środki własne pochodzące z budżetu Powiatu Kartuskiego,
- 2) Środki z budżetu Państwa, w tym budżetu Wojewody Pomorskiego,
- 3) Budżet samorządu Województwa Pomorskiego,

- 4) Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 5) Fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
- 6) Środki organizacji pozarządowych,
- 7) Środki z innych funduszy i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki Powiatu na bieżącą działalność. Czynnikiem utrudniającym szacowanie źródeł finansowania jest powstawanie dokumentów programowych nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Zakłada się, że cele i działania Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej Powiatu Kartuskiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu Powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek.

Spis tabel i wykresów

- Tabela 1. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w podziale na pieczę rodzinną i instytucjonalną oraz wybrane powody umieszczania dzieci w pieczy w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba dzieci w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w podziale na liczbę dzieci w rodzinie w pieczy w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 4. Liczba dzieci i wysokość dochodów w pieczy zastępczej w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)
- Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 7. Działalność punktów konsultacyjnych przy Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 8. Podmioty gospodarcze i sektora pozarządowego, działalność gospodarcza w powiecie kartuskim w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)
- Tabela 9. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Tabela 10. Szkolenia dla kadry pomocy społecznej i podmiotów współpracujących w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 1. Ludność powiatu kartuskiego w podziale na grupy funkcjonalne w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)
- Wykres 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w powiecie kartuskim w podziale na miasto i wieś w latach 2015-2019 (Źródło: BDL GUS)
- Wykres 3. Liczba dzieci ogółem i nowych dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 4. Odsetek dzieci ogółem w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w 2019 roku (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 5. Odsetek nowych dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w 2019 roku (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 6. Struktura mieszkańców powiatu kartuskiego w wieku 65 i więcej lat w podziale na płeć w 2019 roku (Źródło: BDL GUS)
- Wykres 7. Doradztwo dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 8. Domy pomocy społecznej na terenie powiatu kartuskiego w latach 2015-2019 (Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach)
- Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kartuskim na czerwiec i grudzień w latach 2015-2020 (Źródło: BDL GUS)
- Wykres 10. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie kartuskim na koniec roku w latach 2015-2020 (Źródło: Analiza rynku pracy w Powiecie Kartuskim, PUP)

Sesja XXX

Raport z głosowania- projekt uchwały nr 9 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie kartuskim na lata 2021-2027

Lp.	Nazwisko i imię	za	przeciw	wstrzymujący	uwagi
1.	Borzestowska Ewa	X			
2.	Bystron Andrzej	X			
3.	Czerwiński Leon				
4.	Dudek Stanisław	X			
5.	Fikus Piotr	X			
6.	Formela Iwona	X			
7.	Gross Bartłomiej				
8.	Grucza Ewa				
9.	Grzegorzewski Jerzy	X			
10.	Kowalewski Paweł	X			
11.	Kwizdiński Edmund	X			
12.	Kwiecień Janina	X			
13.	Lehman Mirosława	X			
14.	Leyk Andrzej	X			
15.	Łapa Bogdan	X			
16.	Miąskowski Jacek	X			
17.	Peek Ryszard	X			
18.	Potrac Andrzej				
19.	Pryczkowski Eugeniusz	X			
20.	Ropel Jerzy	X			
21.	Smentoch Stanisław	X			
22.	Szutenberg Mirosław	X			
23.	Woźniak Mieczysław	X			
24.	Zengerski Piotr	X			
25.	Żeromski Mirosław	X			